

1998

1998

- Čep Maja: Samo zatišje pred orkanom. Delo, Ljubljana, 28. 1. 1998.
- Je v glavi. Kažipot, Ljubljana, 2. 2. 1998 / Primož Jesenko: Poudarek na instiktivnosti. Razgledi, Ljubljana, 16. 4. 1998.
- Adamič Šutej Jelka: Načelni »da« za ohranitev kulturnega centra Metelkova. Delo, Ljubljana, 26. 2. 1998.
- Klemenčič Izток: Metelkova je preživela. Mladina, Ljubljana, 3. 3. 1998.
- Verbič Špela. Združeni za Metelkovo. Delo, Ljubljana, 23. 4. 1998.
- STA: Mesto in država končno tudi o spornih vprašanjih. Delo, Ljubljana, 23. 4. 1998.
- Gromki festival. Vikend, Ljubljana, julij 1998.
- Naš ljubi podenteater. Mladina, Ljubljana, 13. 7. 1998.
- Kramaršič Kacin Jaša: Metelkova gre na dopust. Mladina, Ljubljana, 27. 7. 1998.
- Lesničar-Pučko Tanja: Artefakt? Ne, hvala! Delo, Ljubljana, 8. 8. 1998.
- Inšpektorji so redni gostje. Dnevnik, Ljubljana, 5. 9. 1998.
- Škerbot Maja: z Upravljanjem parkirišča do denarja? Delo, Ljubljana, 10. 9. 1998
- Škerbot Maja: Raznoliki likovniki. Delo, Ljubljana, september 1998.
- Gombač Žiga. Punk svojevrstneži na Metelkovi. Večer, Maribor, 21. 9. 1998.
- Kamaršič Kacin Jaša. proslava prve petletke. Mladina, Ljubljana, 21. 9. 1998.
- Gombač Žiga. Dnevi punka na Metelkovi. Večer, Maribor, 28. 9. 1998.
- Hrren Marko. Pohiteti s korenitimi spremembami. Dnevnik, Ljubljana, 1998.
- Škerbot Maja. Glasba in teater. Glasba in teater. Delo, Ljubljana, ?. ?. 1998.
- td. Pet let od zasedbe. Delo, Ljubljana, ?. ?. 1998.
- Morovič Andrej. Metelkova mesto. Vikend, Ljubljana, ?. ?. 1998
- V.U. Liudmila Vorontsova in M AXim Isaev. Delo, Ljubljana, ?. ?. 1998.
- Valentina Plahuta, Prostožidarji na Metelkovi?! Delo, Ljubljana, ?. ?. 1998. / Tajna loža živih: »Najneverjetnejše fotografije«. Delo, Ljubljana, ?. ?. 1998

Prostorsko-ureditveni pogoji predvidevajo rušenje severnega dela Metelkove

Samo zatišje pred orkanom

Metelkovci se mestnim oblastem ne bodo pustili še enkrat peljati žejni čez vodo

LJUBLJANA, 28. – Metelkova že dolgo ni več samo ime ene med ljubljanskih ulic, temveč počasi postaja že sinonim za mnoge, meščanom še predobro znane pojme – neinstitucionalna kultura, nesoglasja, propadanje, rušenje, mesta aroganca n še kaj bi se našlo. Po sedmih letih, kar je bilo za nekdanjo ojašnico prvič rečeno, da bo postala središče kulturne produkcije, se danes, ko je preživela tudi Evropski mesec kulture (EMK), zdi, da se stvari končno le pomirjajo in urejajo.

Vendar gre pri vsem skupaj ajbr zgolj za lažno utvaro, saj e zdi, da bodo ob eni sami napačni potezi na Metelkovi ponovno završali vsi vetrovi, ar jih prestolnica premore. Kaj sknega bi se vsekakor lahko godilo, če bi se odločili pošušu ves severni del nekdanje ojašnice, kar je predvideno v snutku prostorsko-ureditvenih ogojev za Metelkovo.

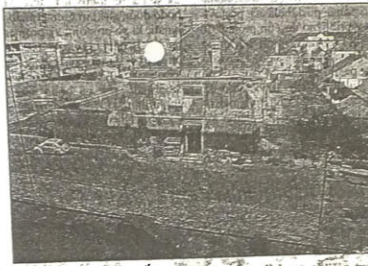
Rušili, da bi gradili

Tega so na oddelku za urbanizem in okolje pri MOL pripravili pred več kot pol leta in ta bodo, kot je povedala Marjeta Zornada, vodja službe za prostorske izvedbene akte pri oddelku za urbanizem in okolje, v naslednjih mesecih dali v presojo mestnemu svetu. »Prostorske akte predvidevajo rušenje delnega severnega dela Metelkove, pri čemer pa je mogoča tudi fizna realizacija, se pravi, da še lahko - odvisno, kako bo odločil mestni svet - nekateri, a silo vzdrževani objekti tudi ohranjeni,« je povedala Marjeta Zornada. Temu je pritril tudi Vida Stanovnik, svetovalka direktorja mestne uprave, rekod: »Če bo mestni svet odločil, da

tem odpovedati garažni hiši,« je pojasnila Marjeta Zornada.

Pešaki ne bo ničkrat

Vendar brez soglasja metelkovcev tudi tokrat ne bo šlo. Sploh pa, kot je povedal Andrej

Po napovedih bodo kmalu izginili z zemljskega obličja tudi »zloglasni« zapori, v katerih so nekateri pred časom že »videli« privlačen mladinski hotel. (Foto: Jaka Adamič)

bomo rušili, bomo rušili, če ne, pa ne.«

Vendar pa pri tem zapo ne tiči v smiselnosti obnavljanja ali rušenja, ampak se skriva v predvideni gradnji javne garažne hiše, katere del naj bi ležal tudi pod severnim delom Metelkove. »Če želi mesto zgraditi na tem prostoru podzemsno garažo, bo treba najprej vse objekte podreti. Gre seveda za vprašanje racionalnosti – ohraniti objekte, čeprav bi bila njihova ponovna zgraditev cenejša, in se pri

Mirovič, predsednik sveta Rektine, zavoda za podporo civilnodružbenih iniciativ, ne bodo še enkrat »pajali na finto«. Lani, tik pred začetkom EMK, so namreč po dolgih pogajanjih z MOL pristali na rušenje stavbe Sola samo zato, ker je mesto obljubilo, da bo v dveh mesecih tam začelo graditi nov mladinski hotel.« Takrat se jim je tako ooo mudiło. Pripovedovali so nam, da jim bo, če ne začnejo takoj graditi, posel padel v vodo; potem pa kljub rušenju iz te-

ga ni bilo nič...« je bil ogorčen Andrej Mirovič. »Seveda smo mestu hvalični, da nam je v zameno za Šole delno obsejnilo stavbo Pešaki in za to stavbo ter stavbo Lovci črtało najemninio. Vendar mestu veljaki ne smejo pozabiti, da so z umetniki, ki tam živijo, sklenli petletno bivalno pogodbo. Zaradi tega pet let z rušenjem ne bo nič!« je bil odločen. Kot je še povedal, bodo pred kakršnikoli rušenjem zahtevali nadomestne prostore in podpis pogodbe, da bodo kasneje v novih zgradbah dobriem deli prostorov dobile nazaj stare skupine.

Metelkovce pa očitno podpira tudi ljubljanska županja Vika Potočnik. Meni namreč, da Ljubljana kot mestna pivovarstvo no produktivni ustvarjalci, rasti tistimi, ki se pelujejo v okvi rekonstrukcij, potrebujejo prostor kjer bodoati ustvarjalci kontinuirano ustvarjali in komunicirali z javnostjo. »Metelkova se je zadnjih letih pokazala kot eden primernejših prostorov, vendar so se mnenja o razvoju tega prejektu mnogokrat razhajala. Si ma sem bolj kot rušenju nakli njena gradnja in bom zato v pr bodojše skušala pristuhniti tak potrebam ustvarjalcev kot zal tevam mesta,« je bila previde Vika Potočnik. Glede na to, t so mnenja mestnih svetnikov lična, pa bo razprava o rušen severnega dela, ki ga predvid vajo prostorski akti, zamestljij še zelo vroča.

MAJA ČEP

CENTER METELKOVA

Načelni »da« za ohranitev kulturnega centra Metelkova

Predstavniki kulturnega centra Metelkova mesto so se srečali z nedavno izvoljeno ljubljansko županjo Viko Potočnik – Za zdaj le načelne obljube

Na ljubljanskem županstvu so se včeraj popoldne srečali predstavniki kulturnega centra Metelkova mesto z nedavno izvoljeno županjo Viko Potočnik, da so jo seznanili z razmerami na Metelkovi. Pogovor je bil zelo načelnega značaja in se je v tem duhu tudi zaključil – niso sprejeli obveznih dogovorov, ampak so srečanje zaznamovale samo načelne in za zdaj prijazne obljube z obeh strani.

Predstavniki, ki delujejo na Metelkovi, so ljubljanski županji predstavili pet zahtev. V prvi poudarjajo, da si kot ustvarjalci in ustvarjalke kulturnega centra Metelkova mesto skupaj prizadevajo ustaviti nadaljnja rušenja na tej lokaciji. Menijo, da bi bilo z njim uničeno dragoceno kulturno blago, ki so ga stikali v preteklih letih. Če do rušenj že mora priti, pišejo v drugi zahtevi, naj se ta zgodijo šele po sprejemu arhitekturnih in investicijskih načrtov in po tem, ko uporabniki prizadetih prostorov dobijo enakovredne nadomestne prostore; nujno pa bi bilo treba ohraniti vsaj t. i. stavbo Zavori (v njej med drugim deluje

Sestava, bivše sobe zapornikov, spremenjene v »galerije«, op. p.). Zahtevajo, da imajo – če bodo dokončani novi objekti za neodvisno kulturo – pri dodelitvi prostorov prednost sedanji uporabniki pod enakimi pogoji, ki veljajo za stavbo Pešaki in delno za stavbo Lovci. Mestne organe v četrti zahtevi pozivajo, naj jim v času trajanja statusa quo – metelkovci se zavzemajo, naj ta ne bi bil krajši od petih let – pomagajo zagotoviti vir elektrike in vode za stavbe Hangar, Hlev, Garaže in Zavori. In petič, oddelek za kulturo pri mestni občini Ljubljana pozivajo, naj končno začne finančno podpirati programe kulturnega centra Metelkova mesto.

Andrej Morovič, predsednik sveta Zavoda Retina, ki je bil le eden izmed enakovredno zastopanih ustvarjalcev kulturnega centra Metelkova mesto, je po pogovoru (dogajal se je za zaprtimi vrati) dejal, da »je potekal v ugodnem ozračju« in da »so se načelno dogovorili o etapni in dolgoročni ureditvi razmer na Metelkovi«. Strinjali so se, da rušenj pet let še ne bo in da objekta Zavori ne bodo porušili. Mladinski bbtel naj bi postavili na parceli, kjer so zrušili Šolo. Anuša Gaši pa je v imenu županje dejala, da je »Vika Potočnik v osnovi naklonjena ohranitvi Metelkove kot kulturnega centra«. Zatrduja je tudi, da bodo ustvarjalcem na Metelkovi še naprej zagotavljali osnovne razmere za delo (voda, elektrika...) in finančno podpirali programe nekaterih društev.

JELKA ŠUTEJ ADAMIČ

Metelkova je preživela

Zunanja podoba delno porušene galerije Alcatraz

Kdo je kdo na Metelkovi

Desetega septembra 1993 je kakšnih sto alternativnih umetnikov, kulturnikov in njihovih simpatizerjev s simboličnim skokom čez ograjo zasledilo nekdanjo vojašnico jugoslovanske armade. Ze tri leta prej, leta 1990, se je rodila Mreža za Metelkovo, ki je združevala okrog 400 umetnikov in pripadnikov najrazličnejših subkulturnih skupin, njihova želja pa je bila, da se severni del kasarne JLA na Metelkovi nameni neodvisni kulturi. Do usodnega leta 1993 so se glavni akterji Mreže neusmiljeno pogajali z mestnim oblastmi oziroma takrat še s skupščino mesta Ljubljana, in ta je marca istega leta le sprecela gradivo o uporabi zemljišče nekdanje JLA ter vojašnico namenila programom Mreže za Metelkovo. Kljub dogovoru pa je del takratne oblasti, briljirali so predvsem **Janez Lesar**, takratni sekretar za komunalo, **Marjan Vidmar**, predsednik izvršnega sveta, in **Dimitrij Kovačič**, sekretar za občo upravo, naročil bage, da so začeli rušiti objekte. "Alternativcem" ni pravohtalo drugega, kot da stavbe zasedejo in jih tako rešijo pred nasilno politiko in gradbeno mehanizacijo. "Pisana društvena najaktivnejših članov" (**Nick Jeffs**, **Marko Hren**, **Miha Zadnikar**, **Borut Brumen**, **Nina Kozinc**, **Ka-**

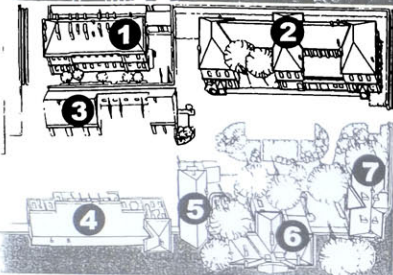
rel Pollak) in simpatizerjev se je čisto spontano zbrala v *Kulu Francje Prešeren*. *Zavzem je bil predviden šele oktobra, vendar smo se, potem ko je naš član opazil ilegalno nočno rušenje, odločili, da kasarno zavzamemo. Taktika in fineše zasedbe so nam pomagali pripraviti prijatelji iz Nizozemske, ki so se takrat mudili v Ljubljani,"* se septembrskih dogodkov spominja **Andrej Morovič**, prvi, čigar noga je stopila na "osvobodjeno ozemlje". Polica pri zavzetju ni posredovala, prvi osvoboditelji so takoj naredili improviziran načrt, kako ravnati, če bo policija nastopila s pendreki, kako nastopati in ustvariti čimboljši imidž v javnosti, ter določili nekaj pravil, med katerimi je se največje nezadovoljstvo povzročil predlog, naj se v času zasedbe Metelkove ne bi konzumirala marihuana in podobne bedoniščne dobrote. Prve ure zasedbe je prenašal tudi Radio Student. "Trije meseci so, čeprav so nam vzeli vodo in izklopili elektriko, mišili v znamenju dobre volje, kreativnosti, solidarnosti in zabave. Razčne tovarne in posamezniki so nam dovažali rjuhe, poljska ležišča, gasilci so nam pomagali pri oskrbi z vodo," pravi Morovič. Pompozni način zavzetja vojašnice je v Ljubljani, pa tudi drugod po Sloveniji zbudil najraz-

ličnejše odzive. Del javnosti se je nad takšno početjem zgražal, vedno več pa je bilo tistih, ki so metelkovec javno ponudili podporo. Kulturni dogodki so se nizali dan za dnem, na preditvah in koncertih so nastopale tudi znane estradne zvezde. **Marjana Deržaj**, **Alenka Pintarič**, **Mia Žnidarič**, **Jani Kovačič**, **Tomaz Pengov**, **Peter Lovšin**, **Zoran Predin**, **Jerica Merzel** so se pomešali s predstavniki političnega in kulturnega življenja. **Levom Kreftom**, **Miho Jazbinškom**, **Manco Košir**, **Danetom Zajcem**, **Tonetom Partljičem**, **Spomenku Hribar**, **Dimitrijem Ruplom**, **Pavletom Gantarjem** in drugimi. Moralno podporo metelkovec sta ponudila direktor Cankarjevog doma **Mitja Rotovnik** in nadškof **Alojzij Šuštar**. "Nikoli nismo dopustili, da bi se vmesal politika in z Metelkovo nabrala točke. Nismo hoteli dopustiti, da bi posamezne stranke dala podpora, podpirali so nas lahko le posamezniki," trdi Morovič.

Od squata do "centra kulture"

Po odhodu jugoslovanske armade iz Slovenije je vlada delila kasarne kot dediščino različnim

► Dogajali so se incidenti, pretepi, ropi in vlomi, vrhunec pa je bil požar v stavbi Šola, v katerem je umrl neki skvoter; Metelkova je najnižjo točko dosegla konec leta 1994.

1 - Zaporji; 2 - Pešaki; 3 - Garaže; 4 - Hlev; 5 - Hangar; 6 - Šola; 7 - Lovci;

ustrvom in mestnim ter občinskim inštitucijam. Leta 1992 je vlada severni del Metelkove dodelila mestu za potrebe Mreže za Mestovo, južni del pa ministru za notranje zadeve; to je objekte prepustilo v last ministrstva za kulturo. Mestni svet je leta 1993 pripojil vladi, naj celotno lokacijo nameni sub-

tura. Leta 1994 so Mreža za Metelkovo, KUD Fran Prešeren in Društvo za razvijanje prostovoljstva in preventivnega dela ustanovili zavodoma, s katerim naj bi si zagotovili trdnjski analitski položaj pri pogajanjih z republiko, ki jim je bila takrat naklonjena, in s svojim mestno oblastjo. Namen Retine je bil ostaviti strukturo odločana, profesionalizirati kulturno sceno in pomagati življenju na Metelkovi s tem, da bi zagotavljala servis za ostavitve prostorske infrastrukture in tehnologije, ki so jo potrebovali posamezni projekti. Kljub temu je začeli ustvarjati poletne zapuščenosti in Metelkova se je polnila z negativnimi socialnimi pojavi. Dogajali so se inicijati, pretepi, ropi in vlomi, vrhunec pa je bil v stavbi Šola, v katerem je umrl nekater. Zanimivo je, da vse do danes ta smrt še vzklica. "Negativni pojavi so bili posledica

barbarskega odklopa vode in elektrike," se spominja Andrej Morovič. Metelkova je namizjo točko dosegla konec leta 1994, kasneje so se stvari premikale naprej. Ključni dogodek je bil dvodnevni predstavitveni projekt Metelkove, del projekta Urbanaria, ki ga je pripravil Soros. Ta je, čeprav po statusu ni smel javno podpirati Metelkove, že od skoka čez ograjo financiral posamezne projekte. Leta 1995 so spet začeli pripravljati festivale, ki so imeli dober medijski odziv, predvsem festivala Pepelkova in Gromki festival. Velik uspeh na političnem področju so dosegli s podpisom protokola med županom Dimitrijem Ruplom in zavodom Retina o urejanju razmer v severnem delu. Ena od posledic protokola je bila obnova stavbe Lovci, ki jo je v celoti financirala mestna občina. V začetku leta 1996 so mestne oblasti priključile vodo in elektriko tudi stavbi Pešaki, že naslednje leto pa so mestne oblasti šokirale metelkovec z nepodpisanim in nedatiranim obvestilom, da mislijo zrušiti Hangar, Garaže, Hlev in Zapore. Temu je sledil upor z barikadami in kasneje kolektivni sestanek z Ruplom. Ta je v zameno za delno prenovno Pešakov in s subvencioniranjem namenim izsilil, da so metelkoveci privolili v rušenje Šole. Rušenje je povzročila spor med metelkoveci. Del se s kompenzacijo ni strinjal, drugi pa so zagovarjali tezo, da je boljše večših tudi popustiti kot z glavo riniti skozi zid. Na rušev-

nah Šole so metelkoveci postavili prvo džamijo v Ljubljani. Programski vrhunec je Metelkova dosegla z izvedbo Parafestivala v okviru Evropskega meseca kulture. Po odhodu Dimitrija Rupla v Ameriko je naloge pogajalca med mestom in metelkoveci prevzela nadomestno izvoljena županja Vika Potočnik. Na sestanku prejšnji teden so ji ustvarjalci in ustvarjalke neodvisnega kulturnega centra predstavili izhodišča in zahteve, da nadaljnjih rušenj ne bi bilo več.

Če je rušiti že treba, naj se ne ruši pred sprejetjem arhitekturnih in investicijskih načrtov. Če bi se mesto vseeno odločilo za rušenje, so zahtevali enakovredne nadomestne prostore za čas gradnje in prednostno pravico pri dodelitvi novozgrajenih prostorov. Predlagali so, naj mesto začne dejavnice podpirati kulturne programe metelkovec in naj se stavba Zaporji obrani kot edinstven kulturni spomenik in mladinski hotel Vika Potočnik jim je obljubila, da v petih letih rušenj ne bo in da se bo potrudila, da v najkrajšem času tudi preostale stavbe dobijo elektriko in vodo. Na drugi strani so se metelkoveci obvezali, da bodo še naprej skrbeli za ureditev prostorov. "Vztrajajte bono, da je Metelkova edinstveni center mlade kulture in da na zemljišču, na katerem stojijo, ne more in ne sme vladati logika kapitala," je trdno odločen Andrej Morovič.

Lovci

Kljub vsem zapletom pa Metelkova živi dalje. Sklop šestih stavb ponuja zavetje in možnost umetniškega ustvarjanja tistim, ki se ogibajo institucionalnega načina dela in razmišljanja. Stavba Lovci je edina, ki je obnovljena, med njenimi zadovi pa delujejo *Zenski center*, *Društvo YHD* za kulturo in teorijo hendikepa, *gejevska sekcija ŠKUC Magnus* in klub *Tiffany*, lezbična sekcija *LL*, *anarhistična čitalnica* in *Makedonsko kulturno društvo*. "Vabimo glasbene ustvarjalce in teoretike, ukvarjamo pa se s kulturo in teorijo hendikepa. Hendikep ni diagnoza, ampak gre za status, ki ga imamo posamezniki v družbi. Promoviramo kulturo nepriviligiranih skupin in posameznikov in ni nujno, da je človek, ki pride k nam, invalid. Orientirali smo se na manjše koncerte in predavanja, naša vizija pa je, da bi lahko še naprej delovali v sklopu Metelkove. Imamo tudi klub, ki šteje približno sto članov," pravi Emil Bohinc, eden izmed članov Društva YHD za teorijo in kulturo hendikepa.

Klub Tiffany je nočni klub in deluje vsak dan od devetih zvečer. Je prvi gejevski in lezbični klub v zgodovini Jugoslavije in Slovenije, ki deluje vsak dan. Člani imajo klubske kartice. Med tednom prirejuje čajanke in videoprojekcije gejevskih in lezbičnih filmov, petki in sobote so namenjeni za žur, nedelje pa za pripravo na zabave v klubu K4. Filmi so razdeljeni po dnevih, za ženske in moške posebej.

Zenski center sestavljajo skupine *Kasandra*, *Modra*, *Prenar* in ženska svetovalnica. "Skvotale smo že leta 1993, leta 1995 so se nam pridružile še skupini *Modra* in *Prenar* ter posameznice. Skupaj smo ustanovile mrežo avtonomnih skupin *Zenski center Metelkova*," pravi mladenka. Ki svoje identitete ne želi izdati zaradi osebnih razlogov. Zenski center se ukvarja s psihološko problematiko žensk, z nasiljem nad ženskami in s spolnimi zlorabami. *Kasandra* je lezbična feministična skupina, ki se ukvarja s problematiko lezbične identitete, pripravljajo okrogle mize in seminare, organizirale pa so tudi prvo konferenco lezbijk iz držav, nastalih na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Zenski center sodeluje z drugimi nevladnimi ženskimi skupinami, želijo pa si urediti knjižnico in videoteke. Delo je prostovoljno, posamezne projekte sofinancirata *Soros* in *Urad za mladino*. Moškimi je vstop prepovedan.

MKD Makedonija je kulturno društvo, ki združuje Makedonce ter ljubitelje makedonske kulture in tradicije iz Ljubljane in drugih krajev Slovenije. Pripravljajo prireditve, kulturne večere in predavanja, stalne sekcije so mešani pevski zbor, skupina *Strune* in folklorna sekcija, trikrat na leto pa izdajo glasilo *Makedonski vestnik*.

V prvem nadstropju obratuje anarhistična

knjižnica pod pokroviteljstvom društva KAPA.

Pešaki

V stavbi Pešaki domujejo društvo za kulturno in umetniško produkcijo *KAPA*, ki upravlja dvorano *Gala hala*, klub *Channel zero*, kolektiv *Mizzart* in posamezni kiparji, slikarji in drugi umetniki, ki ustvarjajo v svojih ateljejih.

Mizzart je likovna skupina, ki deluje že od leta 1989, vendar je njeno delovanje javnosti neznan, saj se spretno izogiba medijskim predstavitvam. Začeli so z ilegalnimi poslikavami avtoceste v *Sentvidu* in bregov *Ljubljane*. *Grafitov* ne delajo s spreji; skupina je sestavljena iz likovnikov, dizajnerjev, modne oblikovalke in drugih mojstrov, zadnja leta pa se poslikav lotevajo na podlagi predhodnih dogovorov. Od kar so na Metelkovi, so dvakrat porisali B51 na Gerbičevi, *Sukarno* v *Velenju*, nekaj manjših pajzlov po Sloveniji, v okviru akcij kulturno-ekološkega društva *Živozele*, ki so ga ustanovili, sprti poslikavajo panoje in organizirajo turnirje v namiznem tenisu.

Društvo *KAPA* je na Metelkovi od vsega začetka. V *Gala dvorani* pripravljajo koncerte, urejajo tudi snemalni studio, skupaj s *Channel zero* pa so ustanovili glasbeno založbo *Publishing house*. "Dejavnosti hočemo razširiti in čim bolj legalizirati ter delovati v sklopu *Metelkove kot celota*. Sodelujemo z *Radiem Student* in pripravljamo *underground* koncerte. V začetku smo delovali ilegalno, sedaj prireditve prijavljamo. Nekajkrat je prišlo tudi do sporov s policijo, vendar se v zadnjem času policisti do nas obnašajo dokaj korektno. Želimo pa ustanoviti svojo radijsko postajo in iskarno," pravi Tina.

Channel zero deluje v okviru *Stripcora*. Začeli so iz ničle, prostore so uredili z materialom, ki je ostal od porušenih stavb. Denar za delovanje dobivajo od koncertov in žurov, ki jih prirejujejo, nekaj pa jim ga za posamezne projekte daje *Soros*. Kafič je odprt samo takrat, ko imajo prireditve, po dogovoru ga je mogoče tudi najeti za interne zabave. "Ker se ne ve, kakšen je naš status, imamo za zdaj odprto le dvakrat na teden. Želimo si, da bi nam ministristvo za kulturo in druge državne institucije pomagali, da bi lahko delovali vsak dan. Vsi delamo prostovoljno in nočemo, da bi bil moti našega delovanja želja po zaslužku, ampak da bi lahko pomagali pri uveljavitvi mladih slovenskih bendov," pravi Dejan. V Pešakah deluje še cela vrsta likovnikov, kiparjev in drugih umetnikov.

Hangar

V Hangarju so si zatočišče poiskali *Teater Gromki* in *Lesarska kooperativa*, ki jo sestavljajo *Luka Zan*, *Marcel Juvan* in *Matjaž Smolinski*. Izdelujejo pohištvo, notranjo opremo, med drugim so opremili nekaj ljubljanskih lo-

kalov, *K4*, *Zmavc* in *P. M.* "Želimo si, da bi se lahko uradno registrirali kot umetniki ne kot obrtniki, in da se *Metelkova* ohrani kot celoten sklop, kjer lahko ustvarjamo. Če nas zabrite, ven, bom odvisen od svoje mame," pravi *Luka*. *Teater Gromki* je ena medijsko najbolj promoviranih skupin, ki delujejo znotraj *Metelkove*. *Hangar* uporabljajo kot dvonamenski prostor za vaje in prireditve. Zaradi inspekcij, ki jim prepovedujejo javne prireditve, so ustanovili *Podtalno ložo živih*, namenjeno samo in strogu članom (sveta). Vsa torka imajo napol improvizirane teatske večere, pred dvema letoma so začeli uprizarjati nov gledališki žanr ekspresno-scenski spektakel. Predstave so horejene po meri aktualnih dogodkov (29. november kot dan publike, Na Nerevti labodje jezero ...)

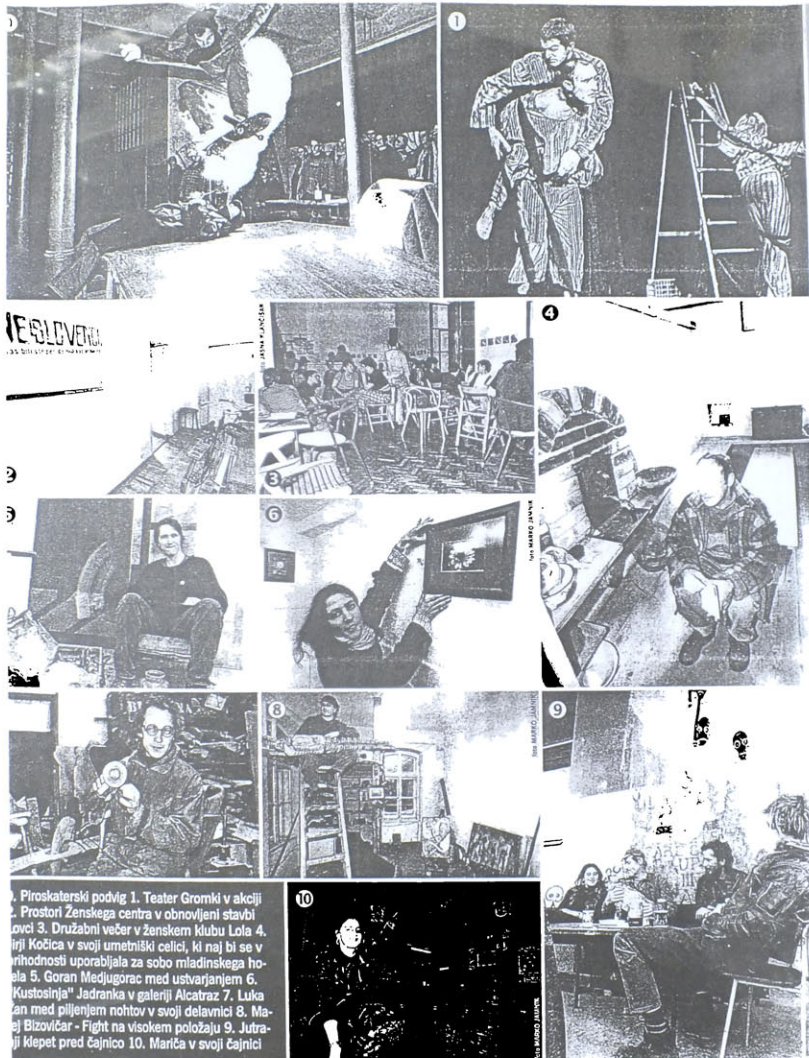
Hlev

"Naša galerija nima koncepta, ker se oteparamo konceptualnih razstav, saj bi s tem galerija izgubila svoj čar. Želimo si, da bi se ustvarila ekipa, ki bi vodila galerijo po finančni in organizacijski plati. Do zdaj smo pripravili šest razstav, smo pa odprti do ljudi, ki bi pri nas želeli razstavljati," pravi *Jadranka*, neformalna kustosinja galerije *Alcatraz*. Skupina je nastala v najbolj trnih časih *Metelkove*, v njej pa sodelujejo kiparji in slikarji, ki so že končali Akademijo ali so tik pred tem, da jo končajo. *Boštjan Drinovec*, *Nataša Tajnik*, *Urša Toman*, *Matej Bizovičar*, *Robert Ograjensek*, *Goran Medjugorac*, ki tudi vodi akcije ob otvoritvah, in drugi. "Ateljeji so predvsem prostori, kjer se umetniško izživljamo. Želimo pa si, da bi jih lahko čim bolj opremili uredili. Pripraviti mislimo delavnice, na katerih želimo spodbuditi mlade ustvarjalce k ustvarjanju," pojasnjuje svoje želje *Goran*. "Sam prostor s posegi likovno izobraženih ljudi že dobiva status umetnine. Z minimalnimi sredstvi bi *Ljubljano* in *Slovenija* lahko dobili svetovno atrakcijo. *Ljubljana* nedvomno potrebuje center neinstucionalne kulture kot pomoč mladim neveljavnim umetnikom, ki bodo v prihodnosti v tem mestu in državi zasedali ključne pozicije," radikalno razmišlja *Matej*.

Čajnica je odprta vsak dan. Mariča vam postreže z okoli 50 različnimi vrstami čajev. Ob petkih se čajnica spremeni v metal klub, ob sobotah pa na svoj račun pridejo ljubitelji skaja in reaggae. "Pri nas lahko igrate šah, nabaviti smužo za bihard, v prihodnosti mislimo nabaviti še računalnik za surfanje po internetu in odprti *second hand shop*," pravi *Mariča*.

Soška fronta deluje kot društvo zgodovinarjev, sestavljajo pa ga nekdanji in sedanji študenti zgodovine. Ukvarjajo se s preučevanjem vojaške zgodovine Slovencev, ki je, kot pravijo fantje, bolj zamolčan del slovenske zgodovine, predvsem pa jih fascinira prva svetovna vojna in vse, kar je povezano s soško fronto. Do sedaj

"Vztrajali bomo, da je *Metelkova* edinstveni center mlade kulture in da na zemljišču, na katerem stoji, ne more in ne sme vladati logika kapitala," pravi *Andrej Morovič*

ko že pripravili šest razstav, nameravajo pa odpreti tudi knjižnico in arhiv. V Hlevu so si prostor pod soncem izborili še ikaterji SK8 P. Naredili so si enega prvih in-floor skate parkov v Sloveniji, naključne oblikovalce in tam živeče prebivalce pa navdušuje o vsak dan.

Garaže

V Garažah ustvarjajo Luka in Boštjan Drinovec, Robert Ograjšek in Urša Toman. Svoje videnje Metelkove zagovarjajo kot neinstitu-

Brad Fox, Amerikanev v Ljubljani

cionalni projekt, ki bi ponudil možnosti ustvarjanja mladim umetnikom. "Zato ker država ne subvencionira ateljejev, se moramo znajti sami," je kritičen Robert. Posebnost Metelkove je nedvomno avtodelavnica Viktor cars, kjer izdelujejo avtomobile iz plastike. Tudi v delavnici so kritični do države. "Zakaj delate avtomobile, če so tisti, tovarniško narejeni, čisto v redu, mi redno razlagajo na ministrstvu za znanost in tehnologijo, kjer s homologacijami ovirajo mojo ustvarjalnost," pravi ponosni izdelovalec replik starih avtomobilov.

Zapori

Zari so gotovo najbolj znana stavba v nekdanjem vojaškem kompleksu. Njihovo funkcionalno vrednost so v polpretekli zgodovini na svoji koži občutili tudi nekateri akterji slovenske pomladi z **Janezom Janšo** na čelu. V zaporih deluje skupina Sestava, ki je v 23 celicah začela izvajati kulturni projekt. "Sestava je v trajanju odprt kulturno-umetniški projekt, v katerem se trudimo ozavesiti neposredno izkušnjo srečanja, ohraniti in poglobiti vrednost prostora ter ga v živem sodelovanju skozi znanost in umetnost povezati z mestom," razmišlja Jirji Kočica, eden izmed vodij projekta. Obnovljene zapore naj bi, tako vsaj predlagajo metelkovci, spomeniško zavarovali, v njih pa bi v tematsko urejenih celicah dobila prostor mladinski hotel in muzej. Poleg Sestave v sklopu zaporov ustvarja še kovinska kooperativa z **Miho Severjem**, ki izdeluje železne grajske stole, svečnike in starinske kovinske umetniške predmete.

Iztok Klemenčič

Ljubljanski squat

Zastoj prenočiše brez kopalnice in stranišča

Septembra 1996 je bila Ljubljana na polovici moje štoparske poti od Londona do Istanbula, kjer je živila moja sestra. Takrat sem nekaj noči spal na železniških postajah in se boril s policiji, poskušal sem izvedeti, kje bi v Ljubljani lahko prespal. Natararica v Equrni mi je povedala da Metelkovo in neki njen prijatelj, ki je imel čas, me je odpeljal tja.

Ko sem stopil iz avtomobila, sem se znašel na velikem dvorišču, ki ga je obkrožalo šest ali sedem napol uničenih stvab, popisanih z grafiti. Na sredi je bila velika lesena miza, ki so jo obkrožali neki tipi, ki so pili ceneno vino in poslušali napol uničen radio. Moj šofer je z njimi izmenjal nekaj besed in me nato odpeljal noter, kjer sem spoznal Chrisa, velikega, plešastega Američana, ki se je pred nekaj leti preselil v Ljubljano, da bi delal kot reševalec, a je to že opustil in je bil tedaj zgolj skvoter, tu in tam pa je delal z begunci.

Dovolil mi je, da sem spal na tleh, skupaj z dvema Angležema, Adamom in Judom, ki sta prej delala v Bosni. Ti trije so bili popolnoma brez denarja in naučili so me, kako v Ljubljani živeti od nič. Pešaki brez tekoče vode in elektrike, kjer je neprestano smrdelo po pasjem dreku in urinu, so bili, konec koncev, zastoj. Kar zadeva hrano je bila finta v tem, da si šel h kakšni trgovini, ko se je zapirala in pobral zavrženo zelenjavo. Včasih se je bilo za eno rdečo papriko treba boriti s starimi ženskami, toda običajno je bilo dovolj ostankov za vse, vedno pa se je dalo napraskati nekaj denarja za testnine ali riž. Z Adamom, Judom in Chrisom sem tako preživel svoj prvi mesec v Ljubljani.

Nazadnje so moji trije sstanovalci odšli in nekaj dni sem bil sam (Jude je za vedno izginil, h Crisu se bom še vrnil, Adama pa sem čez mesece na BBC News videl, kako ga v Rimu policija odnaša s svetovnega vrha o hrani - menda je skupaj s skupino drugih vdrl na konferenco, odkorakali so na razpravo in dejansko pojedli sporazum, ki je bil pravkar podpisani).

Ko so torej tujci odšli, sem ostal sam z lokalno pešako mladino. Vrnila se je neka punca, po imenu Goga, in zahtevala sobo nazaj, tako da sva nekaj dni živila skupaj. Ko je v sobi živila Goga, je skvoterjev tam kar mrgolelo. Z njimi sem preživel nekaj dolgih popoldnevov, jedli smo kruh in kajmak, dokler ni bila prosta ne-

ka druga soba in preselil sem se po hodniku navzdol.

Vtis sem imel, da je mladina v Pešakah nekako skrbela drug za drugega, čeprav je bilo nekaj pretepev in stavba je bila ogabna. Goga je bila vedra svetovalka (meni je povedala, da imam "probleme z ženskami") in njeni obiskovalci so jo precej spoštovali. Ozračje mi je bilo všeč. To je bil drugačen svet od Ljubljane, kakršna je bila v K-4 in Kudu, in ko sem se sprehajal ob Ljubljani. Zdelo se mi je, da ljudje iz Pešakov skorajda nikoli ne gredo v mesto in da so zadovoljni, ko na parkirišču pijejo Grajsko črno in poslušajo isti zgarani radio.

Ko sem končno dobil svojo sobo, svojo posteljo in svetilko itd., se mi je vse to zdelo zelo luksuzno in ostal sem skoraj mesec. Ko so mi pripovedovali o zgodovini skvota, bojih z bickerskimi bandami in pokvarjenih mestnih uradnikih, je moja naklonjenost rasla. Videl sem, da so v kasarni še druge skupine, toda moja predstava o Metelkovi je bila še vedno povezana s skvoterji v Pešakah.

Ko sem spoznal Marka Hrena, ki je takrat vodil Retino, sem bil čisto zares šokiran, ko sem slišal za načrt, da bi skvoterje vrgli ven. Očitno je bilo, da niso prispevali k nobeni atopični kulturni rasti, toda nisem razumel, kako naj bi se odvijal nekakšen anarhističen projekt, ne da bi pričakovali uničevalce in barabe in mulce, ki iščejo neki prostor, da bi lahko odšli od doma - in vsem tem dali nekaj prostora. Tam okrog nisem nikoli opazil nobenega od Retine in videti je bilo, da sem bil jaz - najbrž zato, ker sem bil tujec - edini, ki je kontaktiliral tako z birokracijo, ki je podpirala skvot, in ljudmi, ki so tam živeli.

Po šestih tednih se je shladilo in ko so mi ponudili neko drugo sobo, in to v pravem stanovanju, sem bil vesel, da sem se lahko odselil. Vesel sem bil, da sem ušel vonju po urinu in pasjem dreku in tuširanju v študentskem domu.

Na Chrisa sem naletel več mesecev kasneje in na roki je nosil mavec. Tako sem zvedel za evakuacijo. Chris se je menda priklonil na sprednja vrata Pešakov in varnostniki so mu dejansko zlomili roko, da bi ga odstranili. Tale zgodba me je kar precej prestrašila in pomislil sem, da ni bilo mogoče, da bi potepuštvu in kultura obstajala drug ob drugem in da so aktivisti v Ljubljani na koncu najeli zasebne varnostniške surovine, da so vrgli ven mularijo, ki je iz Metelkove naredila svet, kot sem ga poznal.

Brad Fox

” To je bil drugačen svet od Ljubljane, kakršna je bila v K-4 in Kudu, in ko sem se sprehajal ob Ljubljani. Zdelo se mi je, da ljudje iz Pešakov skorajda nikoli ne gredo v mesto in da so zadovoljni, ko na parkirišču pijejo Grajsko črno in poslušajo isti zgarani radio.

Potočnikova in Školč sta podpisala dogovor o centru Metelkova

Združeni za Metelkovo

»Mesto in država premalo sodelujeta pri načrtih za Ljubljano!«

LJUBLJANA, 23. – Včeraj sta se na prvem uradnem delovnem obisku sestala županja Vika Potočnik in minister za kulturo Jožef Školč in podpisala dogovor o usklajenem izvajanju dejavnosti skupnega pomena v urbnem kulturnem centru Metelkova. Oba sta tudi poudarila, da je nujno potrebno okrepitev sodelovanja med mestom in državo, ne samo na kulturni, ampak tudi na drugih ravneh.

»Metelkova je največji kompleks, ki je v celoti namenjen kulturi, in ministrstvo bo skušalo šim prej usposobiti dve stavbi, od katerih bo prva namenjena Moderni galeriji, v drugi pa bodo prostore dobili Uprava za kulturno dediščino, inšpektorat in Indok center.« je povedal Jožef Školč. Dodal je, da bodo sredstva za prvo hišo prišla iz ministrstva, za kar potrebujejo le ustrezna dovoljenja, za drugo stavbo pa mora zagotoviti denar servis skupnih služb.

Po besedah Vike Potočnik pa bo mestni svet že letos namenil 11.933.000 tolarjev za mladinski hotel, ki ga Ljubljana že krvavo

potrebuje. »Dogovor, ki smo ga podpisali, pa je zaveza, da bošta Mestna občina Ljubljana in ministrstvo za kulturo organizirala koordinacijo in skupaj sprejemala ustrezne odločitve o financiranju programov na Metelkovi,« je dodala Vika Potočnik.

Poleg tega sta županja in minister razpravljala tudi o Kinoteki in Jožef Školč je dejal, da je naloga ministrstva, da za izobraževalno središče Miklošič najde nove enakovredne in ustrezne prostore. Vika Potočnik pa je povedala, da vse v našem mestu zaradi številnih denacionalizacijskih postopkov mnogi kulturni objekti izgubljajo, zato se

bo mesto potrudilo, da jih čim več zadrži v svoji lasti, da bodo lahko ohranili svoje kulturno poslanstvo.«

Med številnimi drugimi temami, o katerih sta razpravljala, je županja izpostavila predvsem reševanje knjižničarske dejavnosti, kateri naj bi bilo od vseh kulturnih dejavnosti v letošnjem mesnem proračunu namenjena največ denarja, poudarila pa je tudi pomen razvoja kulturnih dejavnosti za mlade.

SPELA VERBIČ

Moje drevo domišljije

LJUBLJANA, 23. – V

predvečerju Hale Ti-

voli bo še danes na ogled

razstava Moje drevo do-

mišljije, ki jo je pripravilo

skoraj tisoč učencev iz pet-

najstih slovenskih osnov-

nih šol. Z mentorji so izde-

lahi domišljijška drevesa iz

odpadne kartonske emba-

laže za sokove, ledeni čaj,

mleko in druge pijače.

»Z akcijo želimo mlade

opozoriti na tčžave pri varo-

vanju okolja in jih poučiti,

kako ravnati s kartonsko em-

balažo, preden jo vržemo v

smeti, pa tudi, da se da iz

nje z malo domišljije mar-

sikal narediti.« je povedala

Petja Segatin iz podjetja Te-

na Pak, ki je akcijo priprav-

ilo skupaj s Fructalom in

podporo Zavoda za šolstvo

Republike Slovenije. Dodala

je, da so otroci z risanjem,

lepljenjem, barvanjem in se-

stavljanjem kartonske emba-

laže ustvarili neverjetne dvo-

dimensionalne umetne

motivov iz gozda, njihovi iz-

delki pa so razstavljeni v

okviru sklepnih pruridive

šolske košarkarske lige. (tv)

Mestna organizacija Zveze združenj borcev Ljubljana
vabi ob Dnevu upora 27. aprila na

PROSLAVO

ki bo v

petek, 24. aprila 1998, ob 17.00 uri
na Prešernovem trgu.

Sodelovali bodo:

• Partizanski pevski zbor iz Ljubljane

• Pihalni orkester iz Cerknice ter

• dramski igralci Vesna LEVIKAR, Irena

PROSEN, Barbara VIDOVIČ in Vojtko ŽIDAR

Slavnostni govornik bo
podžupan Mesta Ljubljane g. Anton COLARIČ.

ŠOLA FILMSKE PRIPOVEDI – POKAŽI JEZIK

Kako v treh mesecih do dobrega scenarija?

Zavod za odprto družbo letos prvič organizira šolo, kjer pisci s pomočjo zna-
nihih imen iz sveta filma svoje sinopsise dodelujejo v scenarije za celovečerc

Čeprav se šola filmske pripovedi Pokaži jezik na prvi pogled zdi samo nekakšen hitri tečaj scenarijstike (kako do dobrega scenarija v treh mesecih), pa natančnejši pogled na seznam sodelujočih predavateljev pove, da bo za naše kraje prav eminenten dogodek, ki bo zbral na kupu več slovenskih, pa tudi tujih filmskih avtoritet kot kako bolj uveljavljeno srečanje (kak domač filmski festival denimo).

Organizacija šole je v rokah Zavoda za odprto družbo Slovenija, finančno pomoč pa omogočata še Open Society Network Programs in Filmski sklad R.S. Po besedah organizatorice Helene Pivč iz Zavoda za odprto družbo so želeli zapolniti vrzel v izobraževanju, saj se pri nas doslej ni bilo kje naučiti pisanja scenarijev. Šola scenarijstike se je v procesu natančnejšega vsebinskega snovanja (avtor koncepta je Zdravko Duša) razširila v šolo filmske pripovedi. Za vpis je bil v februarju objavljen razpis, na katerega se je s svojimi sinopsisi prijavilo 33 kandidatur, izbrali pa so 15 naj-

bolj obetavnih. Nobeđen od sodelujočih še ni napisal scenarija za celovečerni film, pravi Helena Pivč, so pa to ljudje, ki jih je film blizu – študenti AGRFT, literati, nekaj je televizijcev. Delavnica poteka vsak konec tedna od marca do junija, večina predavanj in pogovorov z gosti pa je odprtih za javnost.

Udeleženci šole filmske pripovedi svoje sinopsise dodeljujejo ob predavanjih in pod mentorstvom delom z domačimi in tujimi predavatelji. Ob sobotah dopoldan se kot mentorja v delavnici kreativnega pisanja izmenjujeta Zdravko Duša in Miha Mazzini. Mazzini

poskuša udeležencem razložiti pisanje scenarija za celovečerec in sestavo filmske zgodbe, na delavnici z Zdravkom Dušo udeleženci poglobljajo znanje o filmskem dialogu (ti dve delavnici sta iz za udeležence šole). Stojan Felko bo v svoji seriji predavanj skozi analizo izbranih povojnih filmov poskušal slušateljem približati trdo jedro odnosov med moškim in žensko. Janez Rakušček bo po dal kratek pregled teoretskih misli o filmu, Miha Zadnikar bo udeležencem šole približal povezavo med glasbo in filmsko naracijo, Silvan Furlan bo prikazal različne poti do »maternalizacije« filmske zamisli, Rastko Močnik pa se bo ukvarjal z vprašanjem, ali je vsak film že dejansko film. Majda Sirca bo predavala o filmskem jeziku in likih, Igor Kovičič bo odprl staro dilemo, ali je kreativno delo sploh mogoče poučevati. Marjan Strojun bo osvetlil rojevanje slovenske kinematografije, Simon Poppek pa se bo gibal med pikološko scenarijstično organizatorstvom in improvizacijo. Marcel Stefančič ml. bo razložil svoj pogled na sodobno hollywoodsko kinematografijo, Bogdan Lesnik se bo vrtil okrog slovenskega videa in dokumentarca, vsebina predavanj Jožeta Dolmarška se ni povsem znana. Yvette Biro se bo ukvarjala z gibanjem v filmu, David Gotičar pa bo razlagal, koliko možnosti ima scenarij, da odzivi na platou. Preostali gostje, ki bodo (ali so že) govorili o svojih filmskih izkušnjah: Martina Aničič, Branko Baletič, Vladimir Blaževski, Rajko Grlič, Srđjan Karanović, Stole Popov, od domačih pa: Andrej Hrg, Karpo Godina, Filip Robar Dorin, France Slak, Janja Vidmar, Boris Jurjasevič, Matjaž Pograjc, Igor Šterk, Sašo Podgoršek, Andrej Košak, Davor Jančič, Damjan Kozole, Luka Novak in drugi.

V program šole so vključene projekcije na predavanjih in v Kinoteki, predstavitev prevoda vsaj ene knjige o filmski scenarijstiki in seznanjanje s tujimi deli s tega področja. Kot sponzorji sodelujejo tudi filmski sklad, Od Nariše Kodred in tiskarna. Od Nariše Kodred in tiskarna, da bodo za dodelavo nekaterih scenarijev, prispelih na razpise sklada, angažirali tudi goste. Šola poteka na Prušnikov 74, v prostorih Ljudmille (Digital Media Lab). Organizatorji upajo, da se bo prijava in postila vsakoliktina.

VALENTINA PLAHUTA

»Weiblov sindrom« v Zagrebu

V hrvaški prestolnici odpirajo razstavo Zagrebški salon – Selektor: Igor Zabel

Igorja Zabela, kustosa Moderne galerije v Ljubljani, so izbrali za letošnjega selektorja Zagrebškega salona. Na razpis se je prijavilo več kot 600 umetnikov. Zabel pa je pripravil selekcijo v treh krogih. Zanimajga je tista umetnost, ki poskuša presegati avtonomno pozicijo in posega v urbani prostor, socialne prostore umetnosti, ki se spreminja v proces in lahko deluje tudi kot politična kritika ali provokacija. Za razstavo z naslovom *Cityscape*, ki jo bodo odprli maja, je izbral okoli 60 hrvaških avtorjev, kar pa je nasleto na precejšnje neodobravanje v hrvaški kulturniški krogih. Ogorčeni so nad »ozkim« (»malostevilnim«) izborom, tako da tudi hrvaška prestolnica že doživlja t.i. »Weiblov sindrom«. Kot je znano, je bil Avstrijec Peter Weibel pri nas precej napadeni kustos nedavnega trinalca sodobne slovenske umetnosti U3 v Moderni galeriji.

J. S. A.

Mesto in država končno tudi o spornih vprašanjih

Delovni sestanek ministra za kulturo in ljubljanske županje – Podpis dogovora o centru Metelkova

Minister za kulturo Jožef Školč in ljubljanska županja Vika Poločnik sta se v okviru včerajšnjega delovnega obiska pogovarjala o več neresenih vprašanjih s področja kulture v prestolnici, med drugim o Slovenski kinoteki, letvah knjižničarstva, vprašanju denacionalizacije kulturnih objektov, o steljeh in Robboven vodnjaku; podpisala sta tudi dogovor o usklajenem izvajanju dejavnosti skupnega pomena za lokacijo urbanega kulturnega centra ob Metelkovi ulici.

Govorila sta o iskanih nadomestnih prostorih, ki naj bi jih mesto dobilo v zameno za Kinoteko, katere prenovo bosta sicer oba še naprej podpirala. Obravnavala sta reševanje težav knjižničarstva, zlasti Slovenske knjižnice in knjižnice za Bežigradom, zavzela sta se za obranitev lastništva kulturnih objektov, ki so v postopku denacionalizacije, in predvsem dejavnosti v njih, ter poudarila potrebo po formalnopravni ureditvi statusa steljeh.

Podpisani dogovor o usklajenem izvajanju dejavnosti skupnega pomena za lokacijo urbanega kulturnega centra ob Metelkovi napoveduje sporazumevanje podpisnikov o sodelovanju pri avtorskih, strokovnih in finančnih pomena za sedanje in bodoče uporabnike Metelkove. Ob mini-

stru in županji so podpisniki dogovora še predstavniki Moderne galerije, Narodnega muzeja Slovenije, Retine Ljubljana, Slovenskega etnografskega muzeja in Uprave RS za kulturno dediščino. Med dejavnosti dogovora sodijo med drugim zbiranje in posredovanje vseh informacij v zvezi s centrom Metelkova, priprava rednih letnih proračunov za dejavnosti skupnega pomena na lokaciji, organizacija in izvedba protipolarnih obiskov lokacije, mednarodna promocija Metelkove kot urbanega kulturnega centra ter vključitev Metelkove v ustrezne evropske, regijske in globalne mreže in povezave. Podpisniki so se obvezali, da bodo podrobno vsebinsko, strokovno in finančno na dan za navedene dejavnosti oblikovali do 30. junija letos (STA).

Borec, trdo

Revolucionarna tradicija, ki naj bi in antropologija – Pogovor o upo-

Pred petdesetimi leti so se partizani organizirali in ustanovili revijo Borec. Publikacija je bila in je živela dokaj običajno življenje: Bila so letnato leta, ko je bila izdavana in drzna; z drugo bila bolj, včasih manj vdan organ vodstva. Sprejela je zgodovino, literaturo in antropološko dvojca, če ne trojca, se pravi pisana in obsežna

Za rojstni dan se je uredništvo, ki ga je več let vodil Jože Dežman, odločilo predstavi pogovor na temo upornišva – nasploh, še posebej pa slovenskega. To je bila tudi priprava, zbirateljska in navdihovalska, za posebno številko, posvečeno tej temi »Zanima nas upornišvo kot sila človekove samopreobrazbe, kot najmočnejša težnja po svobodi in pravičnosti. Sprašujemo se, kakšen pomen ima upornišvo, ali je univerzalna ali naključna vrednota, kakšna je vloga upornišva v kontekstu temeljnih vrednot boja za obstanek, katere so temeljne prvine vsakdanje upornosti, ki ohranjajo slovensko samobitnost.« je zgodaj sponžladi vabil urednik.

Razposiljanje je bilo zelo veličavno, vendar odziv ni bil najboljši. Med udeleženci so prevladovali člani združenja borec, sicer pa je prišlo še nekaj zgodovinarjev in

filozofov, cejnijim z ništvo kol dovine, s tako da je ševanje bi je tudi, po neracija imenovan slovenski bija za poci opra na cem. Bile začun gra ske umje nja tuje obveščen inranja teze v nas. Zunaj štati, 08 je ste in si dejavno revolucij rob tega

sobota

4-7.

Rock Otočec 98

Rock koncert.

Ob 11.00 nastopajo: *Budba's Gravity, Drzni in legi, New Breed, Topay, Stara pravda, Sarcom, Dunke, Absolon, The Rings, Flirt*. Ob 16.00 nastopajo: *HiC El Niño, Durbinarab, Wei Bed, Straz (Bona in Hercogovina), Ž Kováč, Big Foot Mama, Terra Mystica, Zoran Predin, Bulldozer, Rambo Amadeus, Zabranjeno pušenje*. Na popoldanskem koncertu (ob 11.00) zaključne dne dvodnevnega rock festivala se bodo predstave večnoma še neujeljavljene domače skupine. Organizatorji festivala poudarjajo, da so vsi dosedajšnji festivali na Otočcu postelili brez vsakršnih incidentov, za varnost pa bo poskrbljeno kot doslej.

Kopalske za gradom Otočec. Ob 11.00 in ob 16.00.

Ando Drom

Koncert romske ljudske glasbe.

Zasedba: *Jeno Žigjo (vokal, kitara, tambura, mandolina, kanna, oral bass), Monika Juhász (vokal, oral bass), Antal Kovacs, Jr. (kitara, vokal, oral bass), Antal Kovacs (vokal, oral bass), Monika Horvath (vokal), Janos Lakatos (vokal, kanna, oral bass, tolkala).*

Madžarska skupina, ki smo jo pred leti lahko videli na več koncertih v okviru takratnega Okarina etno festivala, velja za eno naprednejših tamkajšnjih romskih zasedb. Igra na avtentične romske instrumente pa tudi na tiste, ki so jih romski glasbeniki vzeli za svoje. Njihov lankoletni album so v več evropskih državah uvrstili med najboljše etno plošče. V okviru Festivala Mediteran Izola.

Manzonijske trg, Izola. Ob 21.00.

Tania Maria

Jazz koncert.

Zasedba: *Tania Maria (vokal, klavirature), Stephanie Huchard (bobni), Daniel Yvinec (bas), Carnerio (tolkala).*

Brazilska pianistka, pevka, skladateljica in aranžerka svetovnega slovesa T. Maria domiselno združuje elemente jaza, popa, bluesa in brazilske glasbe. Že pri trinajstih se sodelovala v zasedbi svojega očeta ter igrala v klubih in na plesnih zabavah, pozneje pa je šest let študirala klasično glasbo in peje. Leta 1985 je bila nominirana za grammyja v kategoriji najboljša ženska jazz vokalistka. V okviru Festivala Lent.

Jazzleri, Maribor. Ob 21.30.

The Kelly Family

Pop koncert.

Po lankoletnem razprodanem ljubljanskem koncertu bo priljubljena družinska skupina spet nastopila pred slovenskim občinstvom in predstavila pesmi z zadnjega albuma *Grown Up*. *Bežigrjski stadion, Ljubljana. Ob 20.30.*

Sagar

Koncert indijske glasbe.

V zadnjem času posega vse več domačih glasbenikov po pivnih ljudske godbe iz drugih krajev zemeljske obale. V zdaj že dobro leto delujoči mariborski zasedbi so se zbrali izkušeni in šolani glasbeniki, navdušeni nad indijsko glasbo. Dodajajo ji elemente rocka, jaza, moderne klasične ter indorabske glasbe. V okviru 46. mednarodnega poletnega festivala.

Prešernov trg, Ljubljana. Ob 11.00.

Alegre Correa Sextett

Koncert brazilške glasbe.

Skupina sestavljajo vidnejši južnoameriški glasbeniki, ki združujejo različne zvane, od jaza, do brazilske glasbe.

Grad Tabor, Laško. Ob 20.30.

Boris Dlugosch

Težno večer.

Nemški didleji, ki je že lani avgusta nastopil v izolski ambasadi, je gostoval v Klubih, kot so newyorška *The Soundfactory*, in *Vinyl*, pariški *Le Palace*, berlinski *E-Werk* idr. Z remikserjem *Booom!*, ki se je leta 1996 prebil na levicah s skladbo *Keep Pushin'*.

Ambasada Gavotti, Izola. Od 24.00 do 8.00.

Ana Desetnica

Mednarodni festival uličnih gledališč.

Prvi mednarodni festival uličnih gledališč, ki v organizaciji gledališča *Ana Monro* poteka v Ljubljani od četrta, 2. 7., do nedelje, 5. 7. Že v soboto, 4. 7., doživel vrhunec. Od 10.30, ko bo v BTC-ju v predstavi *Good ti* pekla omleto belgijska skupina *The Primitives*, do 22.00, ko bo na ljubljanskem gradu skupina *Formalny* teater izvedla spektakel *Besneš Orlando*, v katerem zmaj letajo in luhajo ogenj, vitezi pa izginjajo v nebo, se bo s predstavami na enajstih prizoriščih obzega mestnega jedra zvrnilo deset nastopov posameznikov in skupin. Med njimi bodo Gledališče Torpedo, *Speak Easy Pictures*, *Greipfrut*, *All*

Prizor iz spektakla *Besneš Orlando*, ki ga bo v okviru mednarodnega festivala uličnih gledališč *Ana Desetnica* v soboto ob 22.00 na ljubljanskem gradu izvedla ruska skupina *Formalny* teater.

Žongler, Mini cirkus *Buffetto* in drugi. Kot vse festivalne dneve se bo tudi sobotni zaključil s štiriurnim žurerskim programom na *Tivoliskem gradu* (pričetek ob 22.00).

Različna prizorišča, Ljubljana. Od 10.30 do 02.00.

nedelja

5-7.

Glasbeni julij na obali

Klasični koncert.

Na otvodnem koncertu poletnega tabora za najobetavnije mlade slovenske glasbenike se bodo predstavili mentorji *Irena Baar* (sopran), *Alenka Šček-Lorenz* (klavirska spremljava), *Jerko Novak*, *Istvan Römer* (oba kitara), *Franc Zibert* (harmonika), *Andrej Petrač* (violončelo) in *Tomaž Lorenz* (violina). Ob njih bodo nastopili izbrani tečajniki.

Pokrajinski muzej, Koper. Ob 21.00.

Gromki festival

Festivali sceneških umetnosti. Od ned. 5. 7. do pet. 10. 7.

Gromki festival, ki ga na Metelkovi organizira Teater Gromki, zapolnjuje ljubljansko poletno kulturno praznino predvsem s sceneškimi umetnostmi. Obiskovalcem in obiskovalcem bo v šestih festivalnih dneh naravnost naza loženih ljubljanskih dogodkov nudil celoviti umetniški ambrozij. Poleg Teatra Gromki in skupine *The Siroj* bo svoje produkcije predstavili Gledališče Ljubljana, Tomaž Grom, hrvaški Šmre teater, slavsko Gledališče Nebojša Pop Tisic, Nasa kabinet in Gledališče B. cesto. Sceneški del bodo vse dni spremljala kulturna doživetja v režiji ljudske kuhinje *Arcimboldo* s kuharskim mojstrom *Markom Galbrejčičem*. *Metelkova Mesto, Ljubljana, Zelenik v medelji, 7. ob 21.00.*

Painting Time

Plesni večer *Fryja Fausta*.

Plesno znanje ameriškega plesalca *Fryja Fausta* sega vse od klasične baletne tehnike in moderne tehnike preko jaza do afro stilov. Njegov plesni stil *New Dance*, ki ga je razvil po lastni plesni metodi *Faust Method*, združuje vse navedene tehnike. V predstavi *Painting Time* so zajete vse značilnosti njegove plesne tehnike, ki temeljijo tekočem gibanju, hkrati pa plesalca uči poznavanja svojega telesa, koncentracije, svoboda in smisla padanja v gibu, boljše povezave s tlem, raziskovanja in ustvarjalnosti v lastnem repertoarju gibanja. V okviru Festivala Lent.

Oder pri Minoritski cerkvi, Maribor. Ob 23.00.

ponedeljek

6-7.

David Sanchez Quintet

Jazz koncert.

V *Brooklynu* živi portorikanski tenor in sopran saksofonist *David Sanchez* je glasbevo pri začetku pod mentorstvom *Dizzya Gillespieja*. Kritiki so njegov v latino-jazu močno zasidran slog pomenovali s izrazom *jazz-latino*. Po treh ploščah z zalogo *Columbia* (*The Departure*, *Sketches of Dreams*, *Street Scenes*) pravkar pripravljajo nov album. V okviru Festivala Lent.

Jazzleri, Maribor. Ob 22.00.

Hči polka

Opera.

*Donizetti*jeva komična opera, ki združuje francosko očiarnost in lahkostno ter italijansko sprevnost, je bila prvič izvedena leta 1840 v pariški operi *Comique* (avtor je bil nimitelj v nemosti pri neapeljskih oblastnikih), kjer se je pariški publiki po začetni zadržanosti kmalu priljubila. Zgodba pripoveduje o majhni deklici (nezakončni plemiški hčeri), ki jo po bitki na bojišču mladega vojaka 21. gruzijskega regimenta in jo sledenjo poročiti. Med očiščanjem jim mora objubiti, da se bo poročila s fantom iz regimenta, toda deklica se zaljubi v mladega Tonija. Pojavi se tudi mati, ki jo vzame k sebi in jo želi stano primerno vzgojiti in poročiti. *Opera* v dveh dejanjih v režiji *Krešimirja Dolenciča* bo pod taktirko *Lorisja Volholinija* izvedlo Hrvaško narodno gledališče iz Zagreba. V okviru 46. mednarodnega poletnega festivala.

Križanke, Ljubljana. Ob 21.00.

Slike 10 let pozneje

Izborna razstava.

Nikolaj Beer, *Sandi Čerček*, *Marijan Gumilar*, *Zdenko Huzjan* in *Franc Mesarič*. Leta 1987 se je peterica prekmurskih slikarjev odločila za skupni nastop v *Galeriji* *Munka Sobota*, središnjem razstavnem prostoru galerije *Mure*. Od tega skupnega projekta so slikarji, ki sicer sledijo različnim umetnostnim izhodiščem, že postavili številne samostojne razstave in dočkali tako pregledno

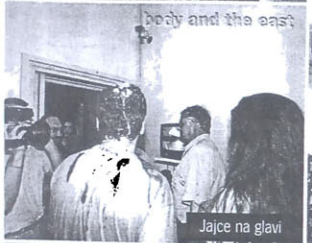
NAŠ LJUDI POBENTEATER

Pravzaprav sem se hotel zglasti na prizorišču festiva-
kulinje **Gromki** tudi zato, da bi prevenil formo ljudske
slastnega podjetja za občasno lutranje ljudskih
množic tudi izven obzidja Metelkove. Pa sem se,
ko sem prešel kalonije in luknje na pasu, namesto
brusket in jelenovega hrbta zadovoljil le s šilcem
vodoodpornega notranjskega sadjevca in s kabare-
jem Šmrnc teatra. Zagrebško zadrugo, ki je nastopi-
la v na novo betonirani areni teatra Gromki na pro-
stem, sestavlja slaba desetina rosnio mladih članov
in članic, po mnenju impresarija **Moroviča** pa je
znotraj šestdnevnega festivala zastopala skrajno le-
vo, poden-, ljubiteljsko strujo. Temu statusu v po-
drilo so skoraj brez kostimov nastopajoči šmrckav-
ci pričeli kabaret z vsem marginalcem znanim ši-
kaniranjem oblasti pri prečkanju (slovenske) meje,
nadaljevali pa z lahkotnim sporedom bizarnih šal na račun lepih kabarejskih manir, lastne nesposobnosti
in dobrososedskih odnosov, žongliranja in priscrčno zajedljivih ali celo pokvarjenih songov žepnega *death*
jazz ansambla, pravljic za gimnazijce, hašišarskih blodenj, žlahtnega cinizma... tja do, takrat pa sem res se-
del od presenečenja, posodobljene inačice hita *Nothing* obskurnega/kulnega anarhohipi ansambla iz šest-
desetih *The Fugs*. Hopta! Kdo bi si mislil - hrvaškemu usmerjenemu izobraževanju je spodletelo na celi čr-
ti, hvacka, v Zagrebu še kako zastopljena mladež se je nalezla slabih vplivov, iz te šahovnice še nekaj bo!
Tudi izven športnih terenov.

■ **TFIHNOTEDEN:** v
četrtke se brij v Propa-
gandi mudli družine
bass didžeji **Radyayo-**
yo, v soboto pa bosta
tam vrtela **Shark&Nyn;**
v petek bo Ambasado
Gavioli brezglavo napa-
del japonski bombardier
TAKKYU ISHINO
(*Denky Groove*), podeb-
ljala ga bosta **Sputnik**

in **V. Kanzyani**, v prvem nadstropju bo vladal
drum&bass dvojec **S. Forresta** in **V. Kanzyani-**
ja, v soboto pa bodo iz obiskovalcev delali žolco
Anglež Kid Batchelor, **D. Manali**, **J. Montana**,
P. Barbato in **Aleksij**. ■

Jusuf Hadžifežević

MISTERI IZGINULEGA TELESÁ

Seveda je obširna razstava *Body and The East* v Moderni galeriji,
če povohamo le ljubljansko mikroklimo, tudi znak, kam vse je pro-
drla s performansom ukvarjajoča se galerija Kapelica. Sicer pa vi-
dimo v fotografijah, videih, instalacijah in spremljevalnih besedilih
razstave predvsem čudovit učinkoviti pripomoček, dokument ali
pregled vzhodnoevropskega body arta, ki pa nam povečini kaže le
dvodimenzionalno, na emulzijo ali ekran fiksirano Umetnikovo te-
lo. Pa pustimo dvome o tem, ali in v kolikšni meri se v Moderni
razstavlja artefakte in raje omenimo, da je bilo na z neverjetno so-
paro in ico pogreti otvoritvi videli tudi nekaj živahnih teles. Najbolj
živahno je bilo kajpak uničevalno rusko telo Aleksandra Brennerja,
ki se je na zavrnitev svoje, bolj "politične" kot "body" akcije s stra-
ni kustosinje Zdenke Badovinac odzval z reakcijo in s čisto navad-
nimi čajnimi jaci onečedil gosto lasišče slavnostnega govornika
Boruta Šukljeta, Badovinčevu, Rotovnika in veliko v strahu pred tr-
dovratnimi madeži na obleki za otvoritve bežečih obiskovalcev. V
prostonih galerije je proslavljal zmago Hrvaške (nad celim svetom)
tudi Nenad Dančuo, najmanj življenja pa je od sebe dal zagrebški
veteran Tomislav Gotovac, ki je ugotovil, da se svetu obeta vojna
kataklizma, potem pa mirno pil pivo, poslušal bluz in si delal čr-
tice (spida? koke? horsa? škroba?). Pestro. Aja, čestitke tenstanim
gledalcem performansa Jusufa Hadžifeževića - naj Vam škrge še
nadalje tako dobro služijo.

Hrvaška agitacija

Brenner napada

Brenner beži

Gotovac: snif za izgubljeni svet

1, 2, 3, ... KOME!

Artefakt? Ne, hvala!

Zgodba o Metelkovi, ki se je začela daljnega leta 1993 z zasedbo izpraznjene vojašnice, ki jo je tedanja mestna oblast skušala na črno podreti, nato pa za masne denarce razprodati parcele, je gotovo ena najbolj žalostnih zgodb o nemoči civilne pobude na eni in o oblastnem izigravanju na drugi strani. Je pa tudi zgodba o prestižnem boju znotraj civilne (kulturne) pobude...

Prvotna horuk akcija, s katero so ljudje zelo različnih interesov in pogledov skušali preprečiti primitivno neokapitalistično ravnanje tedanjih oblastnikov, je imela vsa legitimnost in tudi jasno podporo javnosti: legitimnosti ji ni dajalo le skrajno dvomljivo obnašanje mestnih oblast, ampak tudi hitro in dovolj tehtno koncipiran pozitiven predlog, kaj z zgradbami narediti. Težko je bilo namreč pogovarjati zamisli, da je bivša vojašnica tako po svojem simbolnem pomenu kot po legi, zmogljivostih in razmestitvi zgradb nadvse primerna ravno za kulturni center, v katerem bi končno našli prostor vsi tisti izvajalci in uporabniki kulture, ki se ne morejo identificirati z »visokokulturnim« Cankarjevim domom.

Toda strategija izčrpanja z odkopom vode in elektrike, civilizacijski primitivizem, ki si je res zaslužil upodobitev samodrčev na grajskih vitražih, je dosegla svoje: meseci in meseci jalovih pogajanj so postopoma odgnali squatere in na koncu so ostali le tisti, ki tako in tako niso imeli kam iti. Mesto je bilo zadovoljno: saj smo ves čas trdili, da gre za narkomane!

No, nekaj je bilo le doseženo, tja se je na primer preselil Etnografski muzej, tam vidita delček svoje prihodnosti Narodni muzej in Moderna galerija, ki se zdaj dogovarjata tko z mestom kot z ministrstvom za kulturo... Hop, a prav slišim, od kod zdaj nacionalne institucije? In kje je tista široka civilnodružbena pobuda iz uvoda, vsi tisti neodvisni plesni, glasbeni in gledališki projekti, likovne delavnice, prostori za herdikipirane, gay produkcija in še in še? Vse isto, kar je od začetka zastopala Mreža za Metelkovo, kasneje (in treba je reči, da ne v zadovoljstvo prav vseh) Retina, zdaj pa nenadoma le še Marko Hren osebno?

Kot rečeno, žalostna zgodba. Ko pa preberemo, da slednji, zdaj že kot samoojzini in z (za zdaj še neveljavno) pogodbo vezani avtor Marko Hren izjavijo, da bo Metelkova njegov artefakt, da to »pač ne bo rečimo likovni izdelek ali pa plesni projekti, pač pa dolgoročno gledano celostna podoba Metelkove, ki jo bom ustvarjal postopoma«, za zgled pa mu je »sporiški znanstveno-poučni center La Villette«, nas od žalosti vse mine. »Artefakt« enega, »artefakt« »izumitelja« Metelkove, nekakšnega pomladnika v kulturi, katerega ambicije so očitno veliko večje od zgolj koordinacije različnih interesov, ki jih zdaj očitno posebejja kar on? In ki nam nato pokadi še s centrom La Villette (gre za pred leti na novo zgrajen visokoproračunski futuristični kompleks na robu Pariza, kjer si je med drugim možno ogledati biokemične poskuse v laboratorijih, planetarij, ogromno podmornico itd.)??? Zakaj hudiča si ni vzel za zgled kar Nasinega centra, ki bi ga »ustvarjal postopoma« in v nedvomni harmoniji s spomeniškim varstvom, gobarji in drugače spolno usmerjenimi?

Kot rečeno, »civilisti« lahko upravičeno obupajo in si zaželejo le eno: bog nas varuj prijateljev (iz lastnih vrst), sovražnikov (na oblasti) se bomo že sami ubranili.

TANJA LESNIČAR-PUČKO

prenagljenost ali neutemeljeni strahovi

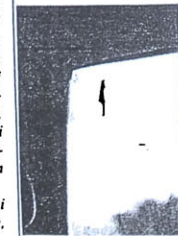
Svojih lobistov

... če bodo o zavodih odločale občine

ako zaščiten pred javnih zavodov z za kulturo Jožef novi prerazdelitvi ni delež za zavode, pa bo

Juri je sicer zakon o Ljubljani si zelo prizadevamo, da obstoječi zakon o lokalni sprejeli jeseni, skupaj z Na ta način bi Ljubljana kulture, tako kot na primer in drugih področjih, kjer a, dobila status, ki bo to al, z državo pa bi potem ki bi urejala te zadeve. «Iamestnik vodje oddelka vnosti občine Maribor, v služe tudi referat za kulturo, ki bo v prihodnje vne mariborske zavode s ita tačas zaposleni dve de- me o povečanju delovnih za zdaj je jasno, da bodo jinski muzej, Umetnostna rodnosvoobodilnega boja ališče; bojim pa se, da bo leni preveč.«

Primorsko dramsko gledališča: »Decentralizacija na ki bila dovolj premišljena namreč posledica računovanj v zvezi s financiranjem premišljenega koncepta tike. Tako smo, kar zadeva sedem gledališč dobili SNG Drama Ljubljana, je država in zdaj v celoti

gozdne poti. Menim torej, da bi morala država še vedno – vsaj polovično – financirati slovenska gledališča, dokler ne bi z nacionalnim programom opredelili nove kulturne politike.«

Peter Jovič, Slovensko mladinsko gledališče: »Sprememba financiranja nas konkretno glede našega gledališča ne skrbi, saj smo to obliko pred leti že imeli – to in še marsikatero drugo. Preigrali smo jih in če me zgodovinski spomin ne vara, je čas pokazal, da niso bile ustrezne, in spet so nastopile spremembe... Naši pomisleki so torej predvsem načelne narave, saj se zdi, da je bil prenos financiranja kulture le v službi predvolilnega nabiranja točk na področju uvajanja lokalne samouprave, resnih analiz pa pred tem nihče ni opravil. Tako se lahko upravičeno vprašamo, ali bo denimo Ljubljana kot središče, v katerem je koncentriranih največ kulturnih ustanov, dejansko zmogla financiranje, saj dohodninski delež zaradi velikega števila ljudi s stalnim prebivališčem zunaj mesta morda ne bo dovolj velik. Ta problem smo pred leti, ko je bilo financiranje razdeljeno na pol med mestom in državo, že imeli. Po drugi strani bo na primer Novo mesto nenadoma imelo denar, ki ga bo, ker javnih kulturnih zavodov skorajda nima, novih pa ne sme ustanavljati, očitno tržilo v druge namene.

In ker ni regij, je seveda še kako na mestu vprašanje, ali bo morala ena občina nositi breme zavoda, ki nedvomno igra regijsko vlogo, medtem ko bodo okoliške občine varovale svoj mošnjiček. In tistih deset odstotkov »za program«, kot to imenujejo pri ministrstvu??? Kaj naj to pomeni? A jaz ne delam za program? A snažilka, ki čisti, ne dela za program? A so »program« deske na odru in kostumi?«

Tine Varl, Lutkovno gledališče Maribor: »Mislim, da je zelo neodgovorno od države, da ni niti ljubljanskemu niti mariborskemu lutkovnemu gledališču zagotovila nacionalnega statusa, saj lutkarstvo izpolnjuje izredno pomembno družbeno vlogo za tisti segment prebivalstva, ki je najpomembnejši in najbolj občutljiv: za otroke. Žal otroci nimajo svojih lobistov in politiki so nanje spet pozabili. Pa ne gre za nezupanje do občin, v mariborskem primeru gre preprosto za nadvse upravičen strah, da bo gospodarski zlom udaril tudi po nas. In

Inšpektorji so redni gostje

Tisti, ki se profesionalno ukvarjajo s kulturo, se ne morejo poenotiti, v kateri koš bi dajali umetnike, ki prihajajo iz prostorov nekdanje vojašnice. Podoben problem imajo tudi tisti, ki tam ustvarjajo že od vsega začetka. Andrej Morović pravi, da ne bi mogli govoriti o alternativni kulturi, saj na Metelkovi še vedno delujejo umetniki, ki so se že dodobra uveljavili. Takšna sta na primer likovnika Jože Barš in Marko Kovačič, a še bi lahko naštevali umetnike, ki so se z leti prebili iz popolne anonimnosti. In še ena stvar je, ki zgovorno opisuje tamkajšnje umetniško življenje: »Na začetku si lahko tukaj srečal ljudi, ki dobesedno niso vedeli, kaj bi s sabo. Potem pa, ko so videli, da se lahko skozi umetnost izrazijo, predvsem pa, da nekaj ustvarjalnega počnejo in da imajo nekaj vsaj nekakšne minimalne razmere za to, so se delu popolnoma predali, tako da zdaj živijo nekakšno 'urejeno' umetniško življenje.« pravi Andrej Morović.

V zadnjem času so nekateri projekti z Metelkove prebili pregrado anonimnosti in postali zanimivi še za koga drugega kot za ozko množico prijateljev in tistih, ki jim obisk Metelkove pomeni način življenja. Če odmislimo znane likovnike in slikarje, ki razstavljajo tudi v večjih galerijah, ter kopico dobro obiskanih koncertov zvenetih glasbenih imen, sta pravi naval obiskovalcev povzročila vsakotdenska gledališka serijalka Teatra Gromski in dokaj nenavadna in zabavna družba umetnin, ki jo z velikim uspehom vodi Goran Medjugorac. Njegova je tudi zamisel o slikarskih delavnicah, ki naj bi bile nekakšna protitež

dragim likovnim šolam. Metelkova se je v širši kulturni prostor najbolj zapisala ob lanskem Evropskem mesecu kulture, ko so tam pripravili odmeven, vendar kljub vsemu nekoliko »alternativen« Parafestival. »Lepo je, da so se takrat spomnili tudi na nas, vendar

se je to zgodilo bolj po naključju, kot pa da bi na nas resno računali. Sprva se namreč na Metelkovo ni spomnil nihče, potem pa je na tiskovni konferenci pred začetkom EMK neka novinarka postavila vprašanje, ali bo v prireditve vključena tudi Metelkova. Ker so

odgovorili, da bo, so nas poklicali, mi pa smo jim takoj poslali program festivala, ki bi ga pripravili tako ali tako.« se spominja Andrej Morović.

Takšna je pravzaprav vsa petletna kulturna usoda Metelkove. »Veliki in znanosti

jih spominjo samo takrat, ko jim po nekakšnem kulturnem ali političnem ključu to najbolj ustreza. Sicer pa so pri njih najbolj redne gostje najrazličnejše inspekcije, ki jim zaradi stanja, ki je med drugim posledica ravno takšnih političnih igr, vsake toliko časa prepovedo uporabo prostorov. Pred časom so ustvarjalci z Metelkove postali tudi člani evropske mreže neodvisnih kulturnih centrov Trans Europe Halls. Po besedah koordinatorko programov Nataše Serec se ti centri ukvarjajo s sodobno umetniško in kulturno produkcijo ter problematiko njene vloge v »širši družbi«. Članstvo v tej mreži pa jim prinaša ogromno možnosti izmenjave informacij, izkuženj in tudi programskega sodelovanja oziroma koprodukcij. Kajpak, globalni razmišljanje, ki briše okostenele meje, jasno pravi: če ne bo šlo doma, bo šlo pa na tujem

Se ni zganila,« toži Andrej Morović, predsednik sveta zavoda Retina in vodja umetniške skupine Teater Gromski.

V mestni upravi zatrjujejo, da je Metelkova kot kulturni prostor za sodobno delovanje in izražanje umetnosti, ki se bi bile oddelkih večine

neinstitucionalna kultura, je namreč odgovoril: »Ustrezni prostori za neinstitucionalno kulturo, posebno za mlade, so potrebni. Vprašljiva pa je lokacija na Metelkovi. V te namene bi se lahko našli prostori, ki se bi bile oddelkih večine

ga muzeja, Moderne galerije, Narodne galerije in objekti uprave za kulturno dediščino. V stavbi 6/8, ki stoji med južnim in severnim delom, je danes iznajdeni likovni atelje, ki bi bil idealna lokacija za delavnice in izobraževanje mladih umetnikov. Vprašljiva pa je lokacija na Metelkovi. V te namene bi se lahko našli prostori, ki se bi bile oddelkih večine

MARJAN
VIDMAR:

in predsednika odbora za kulturo pri mestnem svetu. Na vprašanje, ali naj na Metelkovi ostane

MARKO HREN: »Izbi-
ra vojašnice
4. julij ni bila
naključna, vse
je bilo dobro
premišljeno.
Po legitimi
poti smo želeli
dobiti posest,
ki nam je bi-
la namenjena.
Vedeli smo, da bomo posest zavzeli le-
gitimno in da bomo imeli podporo vsaj
enega političnega krila.«

sto, je tudi ta, da Metelkovi kljub temu, da tam ustvarja prek sto posameznikov in skupin ter da pripravijo na mesec okoli šestdeset prireditev, namenijo zelo malo denarja. V zadnjih štirih letih je mesto dalo za Metelkovo okoli 30 milijonov tolarjev, a večinoma za obnovo stavb in izboljšanje razmer, neprimerno manj pa za programe.

Školč: neplačevanje najemnine ni naš problem

Medtem ko je mestna občina Ljubljana lastnica severnega dela vojašnice, pa je lastnik južnega dela ministrstvo za kulturo, ki je svoj prostor za izjemo ene stavbe (objekt 6/8) namenilo institucionalni kulturi. Tu so depoji Narodne

večji problem je kronično pomanjkanje denarja za programe neinstitucionalne kulture,« opozarja v.d. direktorja Retine Janez Štemberger. Andrej Morovič je zatrdil, da se že več kot devet mesecev trudijo, da bi prišli do kulturnega ministra. »Pišemo mu dopise, da je položaj nevzdržen. Videti je, kot da čakajo, da bo Retina crknila.«

Minister za kulturo Jožef Školč je zatrdil, da je s težavami Retine seznanjen. »Ministrstvo je leta 1996 dalo denar za nujno obnovo, uporabniki pa so trdili, da najemnina, ki so jo sami določili, zadostuje za upravljanje. Zdi se mi noro, da bi ministrstvo poleg obnove zdaj plačevalo še upravljanje. Če uporabniki Retini najemnine ne plačujejo redno oziroma če ji plačujejo premalo, to ni naš problem,« je zatrdil Školč in dodal, da si ministrstvo prizadeva predvsem, da bi tu nastal neke vrste multikulturni center, za obnovo južnega dela vojašnice pa so že rezervirali nekaj denarja.

*»pogledam na-
zaj, vidim, da
smo bili mi le
igralci, za vsem skupaj pa je stal mo-
čan gradbeni lobi. Oni so se šli bisnis,
mi pa politiko. Če bi hoteli, bi lah-
ko kljub vsemu Metelkovo zrušili, toda
danes vem, da mora tudi ta del kulture
imeti svoj prostor. Mislim, da se je, ta-
ko kot se je zgodilo, najboljšo končalo.
Vesel sem, da so v končni fazi zmagali.
Sicer pa se morate za podrobnosti obr-
niti na Dimitrija Kovačiča, ki je imel
pooblastilo izvršnega sveta, da stvar
uredi.« (Dimitriju Kovačiču smo vpra-
šanja poslali že pred dnevi, vendar
nanje ni odgovoril. Posredno nam je
sporočil le, da njegovo mnenje v zvezi
z Metelkovo ostaja nespremenjeno.)*

zadnjih letih vse bolj odvrtaajo od priljubljene uničevalke jeter, žil, srca in možganskih celic, vodke, in si v kozarec nalivajo vino in pivo. Pri tem pa so že na boljšem od Rusov, ki se, kot je lani oktobra ugotovila francosko-britanska skupina raziskovalcev, dobesedno zapijajo do smrti. Predvsem moški, ki povprečno ne dosežejo niti sedmega križa, so s svojim načinom življenja že prava nevarnost nacionalnemu interesu – ker bodo, če bo šlo tako naprej, preprosto izumrli.

V času, ko je o »ruski boleznici« pisal Dostojevski, so demografi za današnje obdobje napovedovali štiristo milijonov Rusov. V resnici pa jih je samo slabih sto petdeset milijonov in jih bo čez pol stoletja še trikrat manj, če bodo nadaljevali s sedanjim počasnim samomorom.

Pekel na zemlji

Tudi četrtna Poljakov si življenje še vedno rožnato slika z žganimi pijačami, sedem odstotkov zaposlenih moških pa se še vedno napije vsaj enkrat na teden. Takšen alkoholizem pa ni več samo zdravstvena težava posameznikov, ampak huda travma vse družbe in še posebej njene osnovne celice, družine. Spomladi so se zbudile celo oblasti in organizirale kampanjo proti domačemu nasilju, ki je pogosto

mačega nasilja nad ženskami in otroci. Mnogi trdijo, da gre preprosto za to, da so se ženske končno opogumile in v večjem številu prijavljajo napade, zato naj bi bilo težko dokazovati, da se je položaj poslabšal v primerjavi s komunističnim obdobjem, ki je subvencioniralo poceni vodko. Toda poljska družba je še vedno razmeroma tradicionalna, v takšnem okolju pa so prav ženske pogosto prva žrtev z alkoholom podedeterjenega razočaranja tistih, ki v novi družbi ne znajo najti svojega mesta. Nedavna raziskava, ki jo je objavil časopis Gazeta Wyborcza, je tako pokazala, da kar 57 odstotkov poljskih zakoncev svojega partnerja še nikoli ni videlo popolnoma gola, kar zahteva posebno pazljivost, saj skoraj devetdeset odstotkov parov spi v isti postelji in večinoma živi v majhnih stanovih.

Metelkova (4)

Z upravljanjem parkirišča do denarja?

Včeraj popoldne je minister za kulturo **Jožef Školč** obiskal kulturni center Metelkova. Tam se je v stavbi Metelkova 6, ki je namenjena neinstitucionalni kulturi, za zaprtimi vrati pogovarjal s predstavnikom koordinacijskega zavoda Retina, z v. d. direktorja **Janezom Šrembergerjem** in s predsednikom sveta Retine **Andrejem Morovičem**, ter s predstavnikoma uporabnikov te stavbe, z **Zivo Brečelj** iz Plesnega teatra Ljubljana, **Karmen Jernejčič** iz galerije Škuc in eneskujevcem **Janijem Novakom**.

Po slabih dveh ur trajajočem pogovoru so nam v kratki izjavi za javnost povedali, da je beseda tekla zlasti o problematiki financiranja oziroma vzdrževanja stavbe Metelkova 6, ki jo za dejavnosti uporablja osemnajst neinstitucionalnih uporabnikov, upravlja pa jo zavod Retina.

Potem ko je julija lani Retina kot koordinator severnega, neinstitucionalnega dela Metelkove in alternativni upravljalec stavbe Metelkova 6 zaradi trenj znotraj zavoda izgubila dotacijo ministrstva za kulturo – okoli pol milijona tolarjev, ki so ga dobili vsak mesec, so namenili predvsem za plači direktorice in finančne direktorice –, so na zavodu kmalu začeli razmišljati o

kvadratni meter. Do konca julija je s tem denarjem Retina vračala posojilo, ki ga je vzela za prenovno Metelkovo 6, od avgusta naprej pa v te namene daje le še je slabe tri četrtine tega denarja, preostalo pa namenja vzdrževanju stavbe. Vendar je to za vzdrževanje premalo, je povedal Morovič.

Prav to je bila glavna tema včerajšnega sestanka z ministrom Školčem, ko so se retinovi očitno zavzemali za pridobitev denarja za vzdrževanje stavbe od države, vendar do tega dogovora ni prišlo. Minister Školč je predlagal zvišanje najemnine, vendar se s tem uporabniki stavbe niso strinjali, zato so se dogovorili, da bo najemnina

ostala enaka. Uporabniki stavbe bodo morali sami poskrbeti za stroške, ki nastajajo z vseljitvijo v hišo in z njenim poslovanjem, je povedal Školč in dodal, da ne bi bilo smiselno imeti neke vrste prikritih subvencije.

Predsednik sveta Retine Andrej Morovič je povedal, da z izidom pogovorov sicer niso preveč zadovoljni, se mu pa zdi dobro, da je ministru za kulturo postavilo stvari zelo jasno. Denar za vzdrževanje bodo morali uporabniki Metelkove 6 torej zagotoviti sami. Razmišljajo pa že, da bodo zaprosili za dovoljenje za upravljanje parkirišča znotraj kompleksa Metelkova, je še povedal Morovič.

Maša Škerbat

Med graffiti – Po pogovoru si je ministru:

Danes popoldne se bo z uradno otvoritvijo na Odru padelci ob prvi obitnici Metelkove začel desetinletni festival Metelkova mesto. Do poznih večernih ur se bodo izvrstili koncert skupine Strane, otvoritev Forma vive, fotografske razstave Metelkova – Always Ultra, razstave grafitov Lie Eye, diaporojecija in TransGo Ekspres – popfunkans.

novih virih financiranja, očitno pa tudi o morebitni obnovitvi starega, ukijnega.

Danes namreč Retina nima stalnega finančnega vira. Denar za vsak projekt si zagotavljajo sproti, in sicer od države, ljubljanske mestne občine, raznih institucij, v manjši meri pa tudi od sponzorjev. V njihovo blagajno priteče nekaj denarja tudi od najemnin uporabnikov stavbe Metelkova 6, vendar je ta denar namenjen zgolj vzdrževanju stavbe. Osemnajst neinstitucionalnih uporabnikov (Maska, Literatura, Emin, Ekran, Alpeh, En knap, zavod Vitkar, Panoptikon, društvo za sodobni ples, ljubljanski Plesni teater, Forum, Škuc, Gallus Carniolus d. o. o., NSK, Institut za trajnostni razvoj, Mirovni inštitut, Pravno informacijski center pri OSi, Umanotera) plačuje upravljalcu objekta zavodu Retini, ki je v lasti ministrstva za kulturo, vsak mesec okoli 480 tolarjev na

Začela se je Vilenica '98 Iz Srednje Evrope v svet

Želja novega direktorja Vilenice Iztoka Osojnika je, da bi naša prireditev uveljavila srednjeevropsko literaturo po vsem svetu

Vilenica, srednjeevropsko srečanje pesnikov in pisateljev v organizaciji Društva slovenskih pisateljev, se je začela sinoči s prihodom okrog 120 gostov iz tridesetih držav v Lipico, danes jutraj pa bo v hotelu Maestoso mednarodni disput konca stoletja, začetek tisočletja, ki ga bo uvedel priznani britanski zgodovinar Timothy Garton Ash. Njegov prispevek je že objavljen v letošnji knjigi Vilenica '98, že vnaprej je bil poslan vsem udeležencem, tako da so se mnogi že pripravili za diskusijo na aktualno temo in napovedali koreferate oziroma intervencije.

Iztok Osojnik, novi direktor Vilenice, je izrazil zadovoljstvo sprčo tolikšnega zanimanja mednarodne javnosti, še zlasti pa, da je organizatorjem že letos uspelo ponuditi nekaj novosti, povezanih z bogatejšo kulturno ponudbo domačinom, predvsem z mednarodnim knjižnim sejmom v Kulturnem domu Srčka Kosovelca. Pričakujejo namreč, da bodo svoje knjige pokazali založniki iz Slovenije, Anglije, Nemčije, Avstrije, Madžarske, Češke, Slovaške in Švice. Spričo dejstva, da je letošnji nagrajenec madžarski pisatelj Péter Nádas, pričakujejo zlasti veliko število madžarskih udeležencev, poleg uradno povabljenih še precej za ložnikov (ti bodo še posebno preuštavili madžarsko založni-

štvo in literaturo), predstavniki madžarskega veleposlaništva v Sloveniji in menda kar okrog deset posebnih porokovalcev, ki bodo spremljali podelitev nagrade v Vilenici. Samo gostov iz Madžarske bo več kot dvajset. Sklepne slovesnosti se bo udeležilo več uglednih gostov, med njimi pričakujejo prihod predsednika Milana Kučana, potrjeni so gosti z nemškega, hrvaškega, avstrijskega in madžarskega veleposlaništva.

Organizatorji so vabili mnoge goste, zato je pričakovati, da bodo prišli nekateri, ki sicer uradno niso na seznamu, kot na primer znani italijanski pisatelj Fulvio Tomizza, dobitnik nagrade 1986, ki je ustno napovedal obisk. Niso pa povabili

Petra Handkeja, dobitnika nagrade leta 1987. Letošnjega nagrajence Nádas bo spremljal nagrajence Vilenice leta 1988 Péter Esterházy. Žal pa se bo prišel madžarski predsednik Árpád Göncz, ki je bil povabljen in je prihod, tokrat kot pisatelj, potrjdi, potem pa je obisk spričo aktualnih predsedniških dolžnosti odpovedal.

Osojnik je še povedal, da je v Stanjelu predvideno srečanje s Furlani, predstavnikoma furlanskega jezika in literature, ki naj bi bili posebni gostje Vilenice 1999. Prav tako so že stekli pogovori za gostovanja v prihodnjem letu – v zvezi z uredništvom namre, da bi Vilenica kot srečanje književnikov Srednje Evrope odmevala tudi na

drugih :
že siaz :
slovil :
je tuzil :
v Vico :
hikij :
šnjim :
pova :
naču :
Avstrij :
še raz :
je pre :
ska ut :
upadit :
le pnt :
bodo m :
močn :
talij :
netog :
držav :
denec :
teposi :
dorja :
vora :
Izto :
kim vs :
bilo z :
tejska :
d7 part :
ženj :
okrog :
lenico :
dno pr :
v sez :
pome :
cije o :
članov :
prisp :
sloven :
njem :
pri ter :

Foto Igor Zaplati

paž v v. d. direktorja Janezom Štembergerjem ogledal severni del Metelkove.

Vzpostavili so ko in Kitajsko, jska skupina, ki ralnih večernih Jumbiji in Me-anila s tankaj-založniki in jih Podobne stike fužno Afriko in A pa jih bodo pravi Osojnik, blem italijan-število prijav o letos pristali v prihodnje si da bi Vilenica esti v severnoj- prostor, saj je bilo prav iz te najmanj udele- alijanskega ve- rav so ambasa- so dobili odgo-

se je pred krat- : holma, kjer je vopskega pisa- a, ki že obsega uštev in zdru- in »pokriva« iževnikov. Vi- kot mednaro- »nreditiv tudi u Evrope, kar vse informac- i pa bo veliko rnet; *Drustvo* v ima zdaj na in je Vilenica

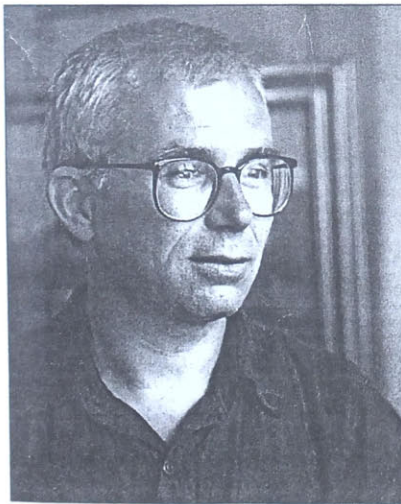

Foto Igor Zaplati

Iztok Osojnik – Novi direktor Vilenice.

Jana Vilenica bo letos nekoliko bolje opremljena, saj jim je uspelo postaviti skoraj v celoti nove stopnice na strmi poti va-

njo (menda jih je ostalo starih le deset). Tako bo varneje in prijetneje, zlasti za starejše ljudi. **Marjan Zlobec**

Jesenske serenade

Glasbena mladost in njene pravice

Glasbena mladina iz Ljubljane je tudi letos prireditelj Jesenskih serenad, pomagajo pa ji lokalni kulturni navdušenci in animatorji kulture. Tako lahko slišijo mlade glasbene umetnike v atriju Trubarjevega antikvarnata (če je vreme slabo, v cerkvi Sv. Florijana na Gornjem trgu), dvorcu Goričane pri Medvođah, Kosovi graščini na Jesenicah, cerkvi sv. Vida v Drovogradu, gradu Bogenšperk in gradu Rajhenburg v Brestanici ob Savi. Do konca septembra so na sporedu štirje, različni večeri mladih glasbenikov z naslovi *Bleščeči svet trobil*, *Trubadur z gambo*, *Oj, mladost ti moja... in 5 tolkali okrog sveta*. Koncerte z besedo povezujejo mladi študentski igralne akademije. *Obiski Kazeljo*, da je zanimanje precejno.

Ocena treh koncertov, ki se selijo v omenjene kraje, je z baročnega dvorca Goričane. Dva s kapele goričanskega gradu, eden s prijetnega grajzkega atrija. V kapeli goričanskega gradu, restavratorsko še vedno nedotaknjena, akustično pa za baročni instrument vi-

flavistka **Jasna Nadles** in kitaristka **Katja Porovne**. S sopkom slovenskih narodnih in priredbami slovenskih skladateljev kot dodatno privlačnostjo. Najprej s priredbami **Stanka Preka**, v nadaljevanju pa s sodobnejšo govornico in umetniško adaptacijo *Zige Stančiča*, **Rudolfa Cerca**, **Gregorja Pirša**, **Gregorja Pompeja** in **Igorja Krivokapiča**. Spoznali smo mlado sopranistko z lepo in mehko barvo, predvsem v srednjih legah glasu, pa tudi pristrčnim vživetjem v izraznost besedil.

V majhnem in intimnem atriju v Goričanah pa je nastopil **Slovenski kvartet pozavn**, ki ga sestavljajo **Iztok Babnik**, **Matej Krajer**, **Marjan Petrej** in **Mihael Svagan**. Sporeed so razpolovili v baročni del s krajšimi, za trobila slovesnimi deli **Hansa Lea Hasslerja**, **Johanna Scheina**, **Michaela Praetoriusa**, **Williamsa Byrda** in **Johanna Peggela**, nadaljevali pa z ljudsko Sejem v Scarboro

Od baroka do slovenskih narodnih

roggu, **Suito Kazimierza Serockega**, scensko kolportažo **Henrija Tomasija** *Biti ali ne biti* (monolog iz *Hamleta*), olta da gamba polnih pljuč, je z nekoliko nerodnim naslovom *Trubadur na gambi* (trubadurji so pojem iz srednjega veka!) nastopil **Domen Marinčič**. Ob poeziji **Charlesa Baudelaira** in **Voltairevi prozi** (*Miha Nemeč*) s suitinimi deli baročnega obdobja, v navedbah sporeda kot skladbami za violo. Za glasbeni del in primerjavo eno **suito Nicolasa Hotmana**, dve **Mr. Dubuissona** in eno **Mr. Demachyja**. Vse štiri je gambist **Domen Marinčič** oblikoval notranje razgibano in z otenki lepih zvočno dinamičnih kontrastov, ki so bistveni za razpoloženske serije baročnih suitnih stavkov znotraj fiksne tonaliteti in tematske variantnosti iz enega jedra. V suitah smo lahko spoznali širok lok v razvoju te oblike, iztanjšanost v razmerjih stavkov in simetrično perspektivo baročnega izraza. Ob solistu je prispeval svoje tudi instrument **Vilima Demstarija**, naslega znanega izdelovalca godel, saj je viola da gamba v tem prostoru in z odličnim interpretom začnela z vsa dušo.

V istem prostoru so nastopile sopranistka **Francka Šenk**, dvema stavkoma iz **Pariške suite Johna Glenka Mortimerja** in črnsko duhovno **Gospel Time Jefferyja Agrella**. V dodatku pa z zvočno nazivanko tematike iz opere **Porgy** in **Bess G. Gershwin** in temo **Pink Panterja**. Slovenski kvartet pozavn lahko ocenimo kot kakovosten umetniški sestav. Izredno sonorno, harmonsko zlitje v barvah so zaigrali svetlo baročno glasbo, zelo umetniško transparentno **Suito Serockega**, nič manj prepričljivo tudi nekoliko lažji žanr.

Pa s tega mesta morda tudi kakšna opomba. Ne iz togega tradicionalnega čustunstva, ampak za previdnost, ki se ji Jesenske serenade ne bi smele izogniti. Serenade morajo obdržati umetniški koncept in ne z improvizacijo prehitro (tudi če gre za popularnost!) izbrisati s tabele lepo umetniško pisavo naših mladih glasbenikov. Ne gre za jemanje pravice glasbene mladosti, ampak za razumen razmislek o konceptu, ki ga Jesenske serenade morajo obdržati. Popisčanje lahko spremeni njihovo obliko in pomen.

Bogdan Učakar

Raznoliki likovniki

S posameznimi ustvarjalci in skupinami je na Metelkovi zelo močna tudi likovna scena

V severnem delu Metelkove, ki je v lasti ljubljanske mestne občine, deluje danes v lastnih atelejih več kot dvajset likovnikov. Ti ustvarjajo v stavbah Lovci, Pešci in v Garažah. K njim moramo priti še vrsto likovnih skupin, kot sta recimo Mizarci in v Hangarju delujoča lesarska kooperativa, pa tudi celotno stavo Zaporj. V njej pod imenom Sestava deluje ali pa predstavlja nadaljnja vrsta ustvarjalcev. Že nekaj časa pa v Metelkovi v galeriji Alcatraz skrbijo za predstavitev domače in pa tudi nemetelkovejske likovne produkcije.

Galerija Alcatraz, ki ima prostore v slabi tretjini stavbe Hlevi, je dejavna že nekaj časa. Se posebno je začela lani, ko sta se kot kustosinji angažirali Jadranka Ljubčić in Bojana Pitkur. Alcatraz za svoje delovanje nima koncepta, kar se zdi Ljubčićevi posebno privlačno. Saj meni, da mora galerija ohraniti svobodo in želi vanjo vabiti likovnike, katerih delo se sklada s stavbo. Noče namreč, da bi se vrednost galerije, ki je že sama po sebi svojevrstna instalacija, z dodatnimi koncepti izgubila. Sicer pa galerija ni nameščena zgolj predstavitvi metelkovevcv. V prihodnjem bodo v njej razstajevali štirje tam nedelujoči umetniki. S peto obletnico bodo poskrbeli

Te dni je karavana ustvarjalcev z Metelkove odpotovala v Utrecht na festival Prepoveda sodeli civilne družbe. Poleg koncertov 2277 in Deca Deblilane, Škratove čitalnice Teatra Gromki, Boštjana Piu (predstavil bo nov časopis Metelkovnik) in drugih gostov iz nekdanje Jugoslavije boš metelkovski likovniki skupaj z likovno skupino Mizarci poslikali teletizni postaji v Utrechtu.

tudi za daljši odpiralni čas. Galerija ne bo odprta le enkrat v letu, ampak bo obdobjno s vsak delovnik od 19. do 22. ure.

Če je za metelkovece znano izrazito medsebojno povzemanje, to se najmanj velja za likovnike, ki imajo tukaj svoje ateleje. V stavbi Pešci so to kiparji Miran A. Kovačič, Boštjan Novak, Blaž Barš, slikarji Boštjan Avčič, Goran Medjugorac, Bodo Štrobil, Ljilja Terrah, Andrej Šušteršič, Matej Bizovičar, slikarji grafičar Dusanj Kojančič, slikarji Miran Pešič. V Hangarju deluje lesarska kooperativa. V Garažah so si ateleje uredili kiparji Robert Ograjšek, Boštjan Korošec in slikar Edvin Dibičič. Mladi likovni ustvarjalci so pred kratkim zapustili ateleje, majo ali pa še študirajo v likovnih družbah, ki jih vodi Goran Medjugorac, sreba pa nekaterimi umetniki, ki imajo okviru Društva slovenskih likovnih ustvarjalcev ateleje v stavbi Lovci.

Druženje ob sredah se dogaja tudi v okviru atelejev, ki deluje v stavbi Zaporj. Njihovo delovanje je bilo pmo rečeno, v primeru ateleji gim metelkovskimi likovniki, koliko newagevsko so, vendar Ziga Okorn, Vesna Kretar, Kočica in Janko Robič, glavni sestavovci zavrnili preobrazbo zapovrsti v ateleje umetniškega vstopa, zaradi nedorečenih usodovrednot dela Metelkove. Tudi županovi sestavovci prizadevajo preobrazbo v ateleje za obratovanje in vzpostavitve hotela, ki bo v sklopu galerijske dejavnosti. Maja Škerbot

ti obletnici rojstva Avgusta Černigoja

il Černigojev rojstni dan že prejšnji mesec, so spričo dopustov praznovanja stote obletnice tega rojstva predstavili na september. Tako bodo nočjo ob 20. uri v galeriji Poslovnega centra Gorici odprli razstavo njegovih slik, akvarelov, kolažev in risb. Avtorja in njegovo delo bo v umetniško zgodovinarika Brina Čehovin. Jutri ob 18.30 pa bodo v Kosovelovi knjižnici predstavili jubilejno poštno izdajo (na fotografiji) dveh spominskih znamk in filatelistično vega dne. Na prvi znak je rekonstrukcija objekta iz leta 1924 z naslovom El, na drugi pa i osnutek, lepjenka in akvareli iz leta 1926 z naslovom Bankir. Na kuverti je še barvni rt, lepjenka in barvni svinčnik, iz leta 1926. Osrednja javna proslava bo v Liplici 19. a ob 11. uri, kjer je stajna Černigojeva zbirka. Ob tej priložnosti bo izšla nova številka revije raj v celoti posvečena velikemu kraškemu rojaku. M. Z.

Ob smrti Akira Kurosava

Kralj brez naslednika

akira Kurosava dopolnil 71 let, je izdal avtobiografijo in jo naslovil *Nekaj podobnega igraji*. V tem naslovu se kaže skepsa, ki jo je gojil do pisanja o sebi. Meni je, da že govorijo njegovi filmi. In vendar je ljubljemu temu napisal odkritosrčno pripoved o ih, ki so oblikovali njegovo življenje in s tem tudi njegov filmski opus. Za pisanje se je, ko je prebral avtobiografijo francoskega režiserja Jeana Renoira in se kasneje srečal Renoir zanj ni bil človek, »ki bi sedel in pisal avtobiografijo«, vendar je nanj naredil obok vtis, da je zapisal: »Zel sem si, da bi se postal kot on.«

Renoina je Kurosava al tudi Johna Forda, ki njegovo talost ni napisal igralje. Velikan vesterna čilkega Japona pomenil rahodne kinematografije, je vgrajeval v svoj filmski iriji in dopolnjeval z ele-japonske drame no in m genijem, seveda. Prav tagični povezanosti zaho- in vzhodnega filmskega ta lahko poizkomo razlog avovega posebnega mesta ski zgodovini. Njegovi in v junaki imajo veliko sku-ock: njihove poti se vijejo krajini, ki je kader nikoli v ne zamejuje, njihove zna-ololoč boj za oblasti, ven-vedno razkrije nekatere ne kodekse. Pred filmom obstajala dramska dela in ni, ki so za Kurosavo po-ine novo sporanistična in

režijskega znanja. Med romani je Kurosava kot predloga za pisanje scenarija priporočal trde detektivske romane. Eden iz-med njih, Red Harvest Dashi-ella Hammetta, je bil predloga za *Yojimbo* (1960), zgodbo o samuraju, ki se po prihodu v mesto, v katerem se spopadajo kmetje in razbojniki, postavi na pravo stran. *Yojimbo* je postal predloga filmu *Za peti dolarjev* (1964) Sergia Leonaja in pri-pomogel k rojstvu Špageti ves-terna.

Seveda Kurosava pri iskanju odgovora (ali zastavljanju vpra-šanja) o dobrem in zlu v človeku ni mogel mimo Shakespeara, či-gar Kralj Lear je bil osnova za film *Ran* (1985), Hamlet za film *Zlobni mirno spijo* (1960), Mac-beth pa za *Krvavi prestol* (1957). Med najbolj presenetljive vplive v drugo smer pa sodi izjava Ge-

orgea Lucasa, ki je priznal, da brez Kurosavovega filma *Skrita trdnjava* (1958), zgodbo o princu in generalu, ki se odpra-

Akira Kurosava - Leta 1985 med snemanjem filma Ran.

Sedem ur jamranja

NOVI, OFF IN SPLOH ROCK - KJE JE GENERACIJA X-1

Staroegipčanski pesniki so se pred tremi, štirimi tisočletji menda pritoževali, da jim zmanjkuje tem za klepanje stihov. Shakespeare jim je nekaj tisoč let zatem pokazal, da tematika niti ni tako pomembna kot interpretacija. Še malo kasneje so si krojači Novega rocka interpretirali, da v rocku zmanjkuje idej, in so polnoletni kulturni prireditelji pristepali še Off rock, ki naj bi raztegnil glasbeno mavrico še na področje ultrazvoka, tako da bi torej rockerjem, ki so poznani po obremenjenosti uroloških organov, kar na kraju samem razbijali ledvične kamne. Off rock je torej 18 let mlajši brat Novega rocka, ki je zavekal, da bi odprl vrata križarskega samostana godcem, ki se izogibajo drgnjenju po kitarskih žicah.

Plemenit namen pa se je izkazal za neposrečenega. Če sta lani v že sicer bogatem sopku novih dobrih bendov Rocija in Zablujena generacija končno spet privabila smrklje in mulce, potem je bil letošnji konglomerat ustvarjen za gerontološko komemoracijo. Pod Plečnikove oboke je zatavalo okoli tisoč kibicarjev in prepričan sem, da bi skupaj šteli več kot 30 tisoč let. Mešanje rocka in derivatov elektronske godbe je, tako se vsaj zdi, odbilo rockerski del mladine, na drugi strani pa ni privabilo fanov tečna, rapa, hip-hopa in, ja, celo countryja. Zdelo se je, da je organizator hotel zmešati vodo in olje in se na kraju ni mogel niti odtepati niti si ocvrti jajc.

Na odru se je od pol šestih do okrog enih ponoči zamenjalo 13 popolnoma neprimerljivih skupin. Hkrati je to pomenilo, da ima vsaka strogo odmerjenih 20 minut, in praviloma so skušale pokazati vse, kar znajo in vejo, pa čeprav na silo. Prva je nastopila off skupina Silence. Premore dva sintetizatorja in peveca, njihov zvok pa spominja na Depeche Mode. V dvoranah je bilo morda okrog sto ljudi, kar pa Silence ni zmotilo, čeprav je skupina morda vajena nekoliko večje pozornosti. Njihovo lani izdano ploščo Mia non

tropo je namreč nemška revija New Life razglasila za ploščo meseca. Sledila sta Juhej in Vohmepis. Njuna glasba je razigrana, rahlo utrgana folklorna, v besedilih pa je okusiti 'zmohten' okus po ocvirkih, precej močnejši kot Pižamina. Pižama je kranjski raper, ki se je oddalj

HRABRO, OJSTRO
DOSTOJANSTVENO

za poeta in preroka in želi opominjati na človeško neumnost. Pri slovenskih raperjih se je očino prijetu vse, kar nisi ti, potem pa gradiš na svoji fantazmagorični karizmatičnosti. Pižama je na odru pomagal Dohtar Sulejman. Skakala sta v širokih hlačah z ritnimi žepi pod kolena in prav vsiljivo negala, zakaj jima nihče ne pritegne. Pa smo pritegnili, ampak šele pri toliminskih Rodoljubcih, prvem resnem izbrancu Novega rocka.

Za večino slovenskih rock bandov velja, da znajo igrati, da pa bi lahko popravili nastop. Za Rodoljubce tega ne bi mogli reči. Po Rodoljubcih smo stopili v temo in iz nje se je prav nečžno, skorajda nestišno dvigal ambiental duo Pure Age. Večina računalniške glasbe je bila posreeta, na malo večjem robčku pa je tekla precej nenavadna projekcija. To so uporabili tudi ljubljanski Happy Generated People, ki so preigravali nekakšen hip-hop, in trije slabo ozvočeni rap pevci so bili divji in besni in so razbili bas. Naslednjih 20 minut je pripadilo amsterdamsko-rciški navezi Very Expensive Porn Movie.

V osnovi je to eksploziven rock 'n' roll instrumentalni bend, ki še dva dni pred nastopom ni premogel peva in nič ne bi bilo narobe, če bi pri tem ostalo Res dinamičen, duhovit, liter drive, v katerega se je brez težav uvela trohenta, je zbledel

ob posiljenem vpletanju novoprišlega vokala. Za njimi je ožer napadlo deset članov klope The Stroj, ali drugače, Les Tambures de Laško. Strojevsko nabijanje po plastičnih sodih je silovito, polno energije, morda le malo preveč linearno, brez nadgradnje nad osnovno linijo. Za off Strojem so prišli člani M.L.L.K. iz Pruja. Ti preigravajo melodičen punk, ki včasih koketira s surfom. Njihov nastop je bil korekten, malo preveč statičen, sicer pa so delovali še najbolj iskreno od vseh izbrancev Novega rocka. Člani skupine The Filth so v resnici tuji. Možnost za sodelovanje dveh Angležev, enega Američana in enega Slovenca na Novem rocku se je ponudila s spremembo razpisnega pogoja, ki poslej ne zahteva več vsaj enega songa v slovenščini, ampak po novem spodbuja pisanje besedil v milozvočni materinščini. Te The Filth seveda ne premore, čeprav deluje v Sloveniji že debelih sedem let, zato pa je njena glasba uigrana in je živahna fuzija countryja in rocka.

Končno je svojih 20 minut po 15 letih dočakala Demolition Group, ki je prvi komad (Temni angeli usode) odigrata skupaj z The Stroj, in takrat se je prvič prebudila masa. Nabit, poln zvok nas je potegnil s seboj in držal do konca. Zdelo se je, da bomo poslej poslušali gosnujoče stare rockerske mačke, kako znajo na hudičev rep prestati. Pa smo se zmotili. Nastop nenapovedanih avstralskih gostov The Onyas je bil prazen. Cosmic Psychos, glavna vaba večera, so bili prava popesritev proti The Onyas, kljub temu pa nito bili preveč prepričljivi in po sedmih urah jamranja jim ni uspelo prebuditi rockerske zverine.

Povzetek: slaba letina skupin, presneto slah obisk in katastrofalno vzdušje. Res je, da je rock kultura medijsko prezrta, kar v največji meri velja za televizijo, kljub temu pa si nisem znal razložiti, kaj se dogaja z generacijo X-1, kje je.

Primož Vidmar

REČENO, STROJENO

Pavle Gantar, minister za okolje in prostor, je po dolgih letih ukvarjanja z ekologijo po esmeraldovski sprevidel: "Doslej sploh nisem opazil, da živim v zelo umazetem okolju!"

Drago Ferš, samostajni podjetnik in Sovi in okrog nje, je za vladne potrebe pojasnil razliko med slovenskim obveščevalcem in protivobveščevalcem: "Obveščevalci so sodelavci, ki ne vedo, da so spijali, protivobveščevalci pa spečemo proti spodobnim denarnim nagradam!"

Punk svojevrstneži na Metelkovi

V ljubljanskem skvotu na Metelkovi je v okviru petletke zasedbe tega kompleksa nastopila skupina The Snuff.

Skupina je nastala leta 1986 v Londonu. Sprva so delovali do leta 1991 in nato razpadli. Znova so se zbrali leta 1994 in od tedaj izdajajo plošče pri založbi Fat Wreck. V svojih pesmih združujejo elemente punka, popa in trasha. Bend zaznamuje njihov razpoznavni zvok, saj trdo punk in hardcore linijo dopolnjujejo s pozavno in hammond orglami. Do sedaj so izdali štiri velike plošče in dva albuma priredb.

Na koncertu v Gala hali na Metelkovi so preigravali predvsem pesmi z zadnjih dveh albumov. V živo je njihov nastop odličen in prepričljiv, saj je bobnar tudi vokalist, kar zahteva izredno tehnično znanje skupini pa daje svojevrstno pečat. Odziv občinstva je bil dostojen imenu skupine. Kot predskupina je nastopila precej repetitivna idrijska Zablujena generacija.

Metelkovi / Pon. 21.9. (st. 22. 400)

Jezdi Jaša Kramaršič Kacin

PROSLAVA PRVE PETLETKE

Kljub septembrski prezasičenosti s prireditvami se je desetdnevno praznovanje petega rojstnega dne Metelkove izkazalo za vrednega vsaj občasnega pogleda. Sedaj že dobora udomačeni skvat je letos celo tekmoval z velikani, kot je Novi rock, in z

nsambli *Druge lige* Zveze plemenskih skupnosti in vračev, ki so tam godli prejšnji petek na ustanovnem kongresu v prirejanje koncertov usmerjenega *Društva za zaščito ateističnih čustev*, odnesel celo kožo in zaostno število gledalcev. Metelkova se je letos predvsem predstavila s svojimi silami - s stripkorvskimi grafi *Lie Eyea* v prenovljenem klubu Channel Zero, s podobami hišnih in drugih fotograflov, s tam domujočimi rejtjerji, z glede prireditev vodilnim pogonom *Teatra Gramki* in njegovimi dražbami ter odlomki iz serije *Najeverjetnejših...* s predstavitvijo na Metelkovi delujočih likovnikov in Sestave, stalne, dopolnjujoče se galerije v Zaporih, z *Ano Manr 3*, stripi, lutkami, modnimi revijami, koncerti in že tradicionalnim Mizzartovim ngpong turnirjem. Če omenim le vidnejše rezultate Rodeove štihprobe, bi mednje sodil performans **Mara Kovačiča**, ki se je v galeriji *Alkatraz* z diapozitvi in fotokopijami posvetil eni svojih obsesij, namreč zvez, spotoma zeklat čisto frišna telečja jetra, preko teleskopa naklonil cenjenemu občinstvu pogled v prihodost (kjer vlada tema kot v rogu) in sklenil vrste svoje žepne ankete z ugotovitvijo, da bo miselna asociacija teče barve z zvezco kmalu le še nostalgičen spomin prezgodaj rojenih krajanov. Med pokrajnami, ki so jih oblikovali metelkovci in sem jih objezdil že prejšnjo sezono, pa je bilo letos kaj malo pejsažev, ki bi dali slušati, da je (bila) Metelkova vendarle del skvoterske mreže, ki se zna zkazati s pregnanimi artisti, pestrostjo in esenečenji. Enega maloštevilnih uvozov, fresko *Ljudmile Voroncove* in *Vladimirja Isajeva* v Sestavi je na etelkovo vendarle zanesla organizacija neodvisnih kulturnih centrov Trans Europe Hallés, sicer pa se je račalo predvsem iz bratskih južnoslovanskih republik. Iz Vršca je tako pripilula **Nataša Šarič**, ki je v Gala iji predstavila svojo kolekcijo asimetričnih poletnih oblačil in umetelnih nožnih plovil za krmeljave in nepriprigone rajferice, ki se kopajo v Herceg Novem. V Gala hali, kamor se je z modistkami pritrjeno priplazila kitronska muzika, sta čarali s svojimi psihedeličnimi maskami in grobimi naravnimi materiali za novo do: i tudi Zagrebčanki **Marijana in Josipa Bronic**, torkova srbska in četrtkova hrvaška revija pa bi lahko slu: i za primeren uvod v nastopa po enega srbskega in hrvaškega ansambla v Channel Zero. A se je stotnjica iskovalstva z obeh revij razblinila po domovih in sta tako beograjski **Urgh!** kot hrvaški **Very Expensive rno Movie** žagala pred polpraznim klubom. Omenjena nastopa - izjemna, zajedljiva, duhovita klobasa, v tero so beograjski obsedenci namilei grindcore, metal, rap, ska, disko, lešno, naredili iz Armstronga grindrova, iz Lennija Krawltza pa robota, ter čvrst nastop najbolji pretresljivega ansambla rednega sporeda lejnega Novega rocka - sta namreč od drugih, brezplačnih prireditev odstopala s svojo, resda simbolično no, kar je samodejno odvrnilo tovrstne muzike hudo potrebna ušesa. S simbolično ceno se je ponašal tu-dvodnevni **DrMrOrto Punk** festival, ki je zaključil letošnje praznovanje prve petletke. Na njem, vsaj na tkovi polovici, resda nisem slišal ničesar, kar bi me prepričalo o čanih panka v devetdesetih, pa zato vel: žnih okamenin, stotisočič predgrgnjenih hint in celo diletante *Stracory*, ki so se k nam potrudili celo iz Polje. Sicer pa se je **DrMrOrto** tokrat prvič pripetil na prostem, za stavbo Pešakov, in tako omogočil ogled panka jni petstoternici krajanov. Festival, ki je sad "anarhistične" zadruge KAPA in ima v naslovu besedo orto, je š: i potekal s pomočjo sponzorjev, fabrike bulejev, pred katere stojnico je bilo dolgo več ljudi, kot pred rom, premogetl je proh stojnico s točenim pivom in proti koncu večera brez pametnega izgovora gostil fo: rni angleški ansambel **Vice Squad**. Žvela instant anarhija! Bakunin bi se v grobu obračal.

pa čaka Metelkovo v prihodnosti? Brez drugih oprijemljivih zagotovil je gotovo le, da se mestni veljaki z gerji ne bodo dotaknili stavbe Zaporov, ker je tam pač odležal in odližal sladolede naš vrli Janez in ima: zalo *zgodovinsko vrednost*? Sicer pa bo Metelkova, ki je letos - senzacionalno! - imela dovoljenja za vse

redive v okviru rojstga dne, še naprej: ala sodnega dne ali končnih odlukov o: ni usodi, medtem žila kot obrobn, a nadomestljivi pro: jalec kulture in se evala s čuječimi so: ti, delavaljno policijo: rdbarni o hrupu.

Zmagovalec kulturnične delavnice bograč Republike Prekmurje

Čolni Nataše Šarič

peta obletnica metelkove

Čuvaji Metelkove (en krog 50 SIT)

Urgh!

Kovačičeva jetra

Problem je permanenten. Mariborske knjigarne (res jih ni veliko, zato pa je slika toliko jasnejša, in bolj žalostna) ponujajo že na prvi, zunanji pogled to, kar mislijo, da gre v prodajo. Učbenike, avtokarte, računalniške priročnike, new age pratike in kvečjemu še - kurje jubice. Na policah imajo seveda vse (ne)potrebno leposlovje, humanistiko in kar je še tega, česar po njihovem nima smisla ponujati, ker tako ne bodo prodali. Prepričana sem, da se v Ljubljani, relativno gledano, takšne literature ne prodaja ogromno več kot drugje po državi. Ker se takšne knjige pač nikjer ne prodajajo. A kolikor se, se tudi zato, ker jih knjigarnari priklicujejo v zavest. Res mi je nerodno ponavljati misli, ki so postale že fraze, namreč tiste o logiki odsevanja in ustvarjanja. Izložbe (in kar je še drugih medijev, vključno z množičnimi), ne odsevajo (duha, dogodkov...), ampak vse skupaj ustvarjajo. Če so že odsev česa, so odsev samih sebe, odsev stanja, ki ga ustvarjajo. Zveni sicer kruto, če rečemo, tako kot je že Cankar, da narod ne ve, kaj hoče, in da hoče pač to, kar ima, kar mu nudi. A v bistvu je res tako.

Petra Vidali

Dnevi punka na Metelkovi

PO LJUBLJANSKEM ORTO PUNK FESTIVALU

Na ljubljanski Metelkovi je potekal peti Orto punk festival. Nastopilo je štirinajst skupin iz Kanade, Velike Britanije, Hrvaške, Italije, Poljske, Jugoslavije in Slovenije. Ideja za Orto punk festival je, po besedah enega izmed organizatorjev, Roka Bernardiča, bila živa že v začetku devetdesetih.

Po zasedbi Metelkove in ustanovitvi društva KAPA (Kolektiv anarhistično pacifističnih dejavnosti), ki je hkrati tudi organizator tega dogodka, so se želje uresničile in leta 1994 se je v Ljubljani zgodil prvi Orto punk festival. Namen tega festivala je dati mladim, še neveljavljenim skupinam možnost nastopa. Poleg tega pa z nekaterimi znanimi imeni punk undergrounda tudi popularizirati tovrstno kulturo. V bistvu gre pri tem dogodku tudi za druženje in negovanje punk idej in izročila, torej pozitivnega mišljenja, upora in spontanosti.

IN CONCERTO

Glasbeni del prireditve spremljajo še druge dejavnosti, na primer piercing, tattoo,

Britanci Vice Squad

grafiti, punk sejmšiče in video program, ki dajejo celotnemu dogajanju in ambientu poseben pečat. V dvodnevnem koncertnem sporedu smo imeli možnost videti nekaj slabih in neizrazitih ter nekaj dobrih in obetavnih bendov. Prvi dan so tako navdušili ljubljanski melodični hardcorovci Sulo, ki jim na trenutke zmanjka izraznosti vokala in kontinuitete celotne skupine v posameznih pesmih, in Kanadčani Scum Element. Gostje Vice Squad so skupina, nastala leta 1977, in sodijo v prvi val punk skupin v Veliki Britaniji. S svojim nastopom niso ravno navdušili, vendar so nastopili korektno in

Posnetek: Boštjan Benčič

izpolnili pričakovanja marsikaterega obiskovalca. Prvi dan so igrali še slabi anarhopunkerji Stracony iz Poljske in

je, motni in neizraziti slovenski skupini Fat Nuss in Didža mota kanon ter "srednješkola" punk skupina Virus. Drugega dne so nastopili hrvaški 5 minutes to Steve. Skupina blodi med straight edgeom in melodičnostjo in bi se morala v prid svoji prepričljivosti odločiti, kaj hoče. Koprski grindcorovci Bloodnckers niso sodili v kontekst festivala, bevkji veseljaki Dražijšponariji so naredili soliden vtis. Hrvaški anarhisti Apatridi so nastopili tudi na prvem Orto punk festivalu, vendar ostaja skupina na ravni, na kateri je bila pred štirimi leti. Tre Alegri ragazzi Morti iz Italije svoje nastope dopolnjujejo z zanimivo videoprojeksijo stripov. Kot zadnji so nastopili zanimivi Mariborčani Mal O Bo.

Kot celota glasbeni del festivala gotovo ločuje zrnje od plev ter tako daje možnost uveljavitve posameznim skupinam v slovenskem prostoru. Dogodek se z leti razvija in uveljavlja, o tem priča tudi to, da je bil koncert letos prvič na prostem. Torej so čisti, ko so metelkovec mestne oblasti preganjale, končno minili?

Žiga Gombač

še sprijateljili na zadnji evropski turneji Pridigarjev. Turnejo organizira MKC Maribor, posamezne koncerte lokalni aktivisti.

Looking Up so leta 1994 ustanovili mladi skaterji, ki so poleg desk pričeli uporabljati še deske z magneti. Vodila jih je ambicija aktivnega zapravljanja prostega časa. Fantje so uspeli.

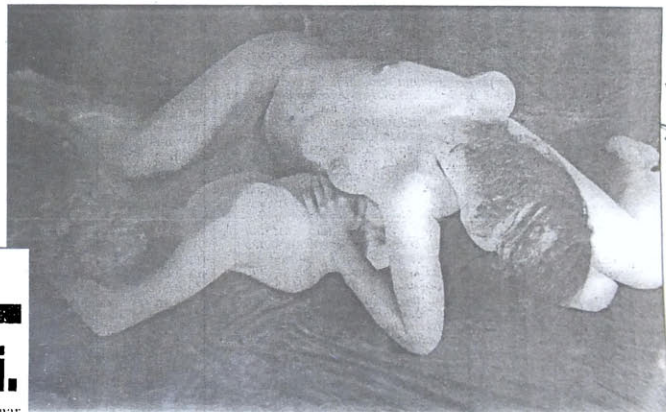
V začetku so se glasbeno zgleđovali po Operation Ivy, postali pa so hitrejši od svojih idolov. Leta 1995 so posneli prvi demo in pričeli nastopati s sorodnimi skupinami, kot so Woodo Glow Skulls, Warzone, SNFU and Strung Out. Neodvisni založnik Laurens Kusters je posnel njihov drugi demo in ga poslal na založbo Epitaph. Tu se začne zares. Njihov album, ki ga igrajo na turneji, predstavlja šestnajst novih ska punk pesmi, ki jih pogojno lahko uvrstimo med stilioma skupin Mano Negra in Woodo Glow Skulls.

večer, 28.9.98. str. 22

FOTO

Prepleteni.

...ki je nastal kar osem let, medtem pa so bili nekateri deli besedila že uprizorjeni bodisi na odru ali kot radijska igra. Mariborska uprizoritev temelji na nedavno zaključenem besedilu, ki je pravkar izšlo tudi v knjigi Ravnjakovih dram in scenarijev Feniksov let. »Teksta sem se lotil kot zgodovinske spektakelske drame, vendar je med pisanjem delo prehajalo v komorno, asketsko dramo. Z današnjega stališča bo morda aktualna predvsem zaradi analize odnosov med cerkvijo in družbo in v tem kontekstu bi jo lahko označili tudi kot politično dramo,« je povedal Villi Ravnjak, ki je tudi dramaturg predstave.

Delo, ki bo uprizorjeno na velikem odru, bo režirala Maria Millas, sicer zlasti režiserka radijskih iger, to pa bo njen gledališki prevenec. Po njenih besedah gre za univerzalno razmišljanja o boju med posameznikom in institucijo, pa tudi o smislu umetniškega ustvarjanja. Vlogo Giordana Bruna bo odigral Peter Trnovšek, Avtorja in Roberta Bellarmina Alojz Svete, Taborja, Brunovega ječarja pa Davor Herga. Igralci so besedilo označili kot zelo zahtevno za verodostojno interpretacijo. Komorni atmosferi drame bosta ustrezali tudi enostavna, asketska scenografija in kostumografija Mirjane Koren, glasbo pa je napisal Mitja Reichenberg, Peter Rak

Pet let Metelkove (2)

Glasba in teater

Najbolj dejavni so društvo Kapa, klub Channel Zero in Teater Gromki

Največ alternativne oziroma neinstitucionalne kulture na enem mestu v Ljubljani zagotovo najdete v severnem delu bivšega vojaškega kompleksa Metelkove. Tam namreč deluje vrsta posameznik, posameznikov in skupin, brez katerih ne bi bilo pete obletnice kulturnega središča Metelkove. V vrsti različnih dejavnosti izstopajo dogajanja v stavbi Pešci, kjer se v klubu Channel Zero in Gala dvorani dogodi največ koncertov, več kot dva na teden. V Gala dvorani je sprva deloval tudi Teater Gromki, ki pa je kmalu po zasedbi kompleksa pridobil svojo stavbo, tako imenovani Hangar.

Koncerti so gotovo tisti, ki na Metelkovo privabijo največ občinstva. Glavni »krivci« zanje je poleg kluba Channel Zero kolektiv anarho-pacifističnih akcij Kapa, ki je registriran kot društvo. V Gala dvorani stavbe Pešci pripravlja javne prireditve, predvsem koncerte. Redni člani društva (predsednica Tina Matoh, Neli Drbež, Emir Beširovič, Rok Bernardič in Aljaž Deu) so pred časom začeli širiti osnovno dejavnost. Skupaj s Channel Zero so postavili snemalni studio, kjer snemajo demo posnetke še neujavljenih skupin. Nekoliko slabša tehnika jih ne moti, da ne bi mladim, obetavnim glasbenim skupinam za minimalno vsoto, v sicer nekoliko daljšem času, kot je v navadi v »pravem« snemalnem studiu, posneli zgoženke. Je povedal Aljaž Deu. Skrb za mlade glasbene skupine pa je še večja, saj jim ob izgubi prostora za vaje za nekaj časa odstopijo svoje. Poleg zdaj nedelujoče Škratove čitalnice pa vzpostavljajo še tiskarno in Radio Metelkova, ki bo zavezaval določen termin na Radiu Študent.

S pripravo koncertov naših in tujih glasbenih skupin, ki pri nas še niso uveljavljene in imajo pri tem težave, pa tudi s pripravo tematskih glasbenih večerov se ukvarja klub Channel Zero, ki je prav tako v stavbi Pešci. Jani Mujič, Dejan Dermik, Peter Kotarac, Brane Ždralo, Božo Ra-

kočević, Rok Sieberer si poleg vrste zunanjih sodelavcev prizadevajo osnovno dejavnost razširiti še na gledališko in dramsko udejstvovanje.

Že od začetka Metelkove deluje pod vodstvom Andreja Moroviča tam tudi v zadnjem času vse bolj opazni Teater Gromki. Gledališče, ki temelji na izrazitem kolektivizmu, zbija pozornost s tremi različnimi oblikami predstav. Poleg »klasičnih« se lotevajo zanje še posebno značilni improvizirani predstavi. Te so z osnovnim naslovom Najneverjetnejše... od fanskega novembra do srede julija vsak torek v Hangar privabile številno občinstvo. V novi sezoni nameravajo ta koncept ohraniti, spremenili bodo le temo, saj se zavedajo, da so predstave postale že preveč zrutinizirane in nekoliko predehidivne, je povedal Morovič. Še posebno zabavni so njihovi ekspresni spektakli, ki so jih razvili na začetku delovanja, ko so moteča komentiranja občinstva enostavno vključili v predstavo. Teater Gromki, v katerem poleg sedmih rednih članov igra tudi več občinstva, namerava prihodnje leto povetiti izobrazjevanju, šaj bodo medse povabili nekaj naših in tujih gledaliških pedagogov. Delavnice pa ne bodo namenjene le njim, temveč tudi vsem drugim entuziastom, ki jih zanima gledališka igra.

Maja Škerbot

Potpodnoge

Sorosev center za sodobne umetnosti uvaja novo obliko finančne podpore – delovno štipendijo, ki so jo poimenovali Potpodnoge, namenjena pa je umetnikom, teoretikom, kritikom in kustosom s

Moj dežnik je lahko balon – V spremijevalnem programu Lutk na ogled tudi priljubljena pravljica Ele Peroci, kakor sta jo prile družinskega Lutkovnega gledališča Fru-fru iz Ljubljane.

Luti

Na moč žive o

Program tretjega festivalskega dne je v nedeljo uvedel ljub tva Florianovega Tobije v prevodu, priredbi, režiji in dram: podobi Agate Freyer in ob glasbi Lada Jakše. Uprizoritev v iz treh slovenskih v mednarodni tekmovalni konkurenci osemn

Prvega malega princa je na Lutkah '95 dobilo Dejviceke divadlo iz Prage za Spoonriversko antologijo Edgarja Leeja Mastersa v režiji Jakuba Krofite. V petek zvečer pa bo mednarodna žirija v sestavi Margareta Nicolescu (Francija), predsednica, Asi Citron (Izrael), John McCormick (Irski), Mojca Krefl in Blaž Lukan (Slovenija) razglasila njegovega drugega dobitnika.

V nedeljo popoldne se je predstavil osemčlanski ansambel Gradsko kazališča lutaka z Reke s sodobno pravljico Nadčevljar Marin avtorja besedila, pripovedovalca in režiserja Reneka Medveška. Poučno pripoved o čevljarju, ki skuša s preučevanjem človekovega »mogopisa« priti do zdravilnega čevlja za vse Zemljane, a ob neuspehu obo-

Včeraj opoldne je John McCorn v Dublinu, predstavil svojo mo in Europe, 1800–1914 (Ljudski prvo objavljeno tovrstno študij v Evropi. Kustosinja za nevroj muzeja Slovenije Mojca Terčelj razstavi Iz dežele sončevih niti i pa evropsko noviteto Hansjürga Table-Top Puppets Lutke na p napovedal čez mesec izid Zgodbe Henryka Jurkowskega v uredni prevodu Miha Klepa.

gati je za novo življenjsko spoznanje, so igralci le ilustrirali z burleskno animacijo predmetov (predvsem čevljev vseh vrst) oziroma dinamično rekvizitno igro. mestoma tudi z uporabo prvih senčnega gledališča.

Tretjo tekmovalno uprizoritev je predstavil Theatre d'Illusionia iz Rotena. Z lutkami, fo-

Lilkovna popotovanja od črte do telesa

V galeriji na Dvornem trgu 2 v Ljubljani bo še nekaj dni na ogled razstava najnovejših slik Alimre Brenec, ena od špurnih prireditve že končanega kongresa za estetiko. Imenitna so zlasti

Pet let od zasedbe

LJUBLJANA, 10. – Metelkova v teh dneh praznuje pet letnega delovanja. Danes ob 16. uri bo uradna otvoritev – ogled forna sive na odru pod dežniki. Na istem mestu bo ob 17. uri na sporedu koncert Strune.

Ob 17.30 bo v Stavbi 6 retrospektivna fotografska razstava Metelkova – Always Ultra. Ob 20. uri bo na dvorišču pred Lovci Trans-Ego Ekspres. Ob 21. uri bo v garažah potekala diaprojeksija, v Hangarju pa bo lutkovna predstava za odrasle v izvedbi Gledališča Komj z naslovom Napravite mi zanj krsto. Jutrišnji dan se bo končal z otvoritvijo razstave grafitov Lie Eye ob 22. uri v Channel Zero.

Organizatorji pa na otvoritve še posebej vabijo vse, ki so se zavezali za ohranitev kulturnega centra na Metelkovi ter vse člane in simpatizerje Mreže za Metelkovo. (td)

predloga. Zato je bivši župan dr. Dimitrij Rupel lani objavil mednarodni razpis za projekt CCN, na katerega se je pripravilo deset ponudnikov. Izbrali so jih pet. Kljub temu, da so vsi izbranci v primerjavi s Hidroinženiringom ponujali bistveno cenejše rešitve, na VO-KA niso popustili. Povrh vsega pa so med drugimi zadevo vzeli v svoje roke tudi mestni svetniki iz vrst desnice ter z večino glasov potrdili dražji projekt. Prav zaradi tega zelo preseneča mnenje Antona Kranjca (tudi on je ves čas navigiral za drag projekt Hidrotehnika

Neprečišene odpadne vode s ribe v Ljubljani. (Foto 13)

Viktor vam pomaga narediti avto, kakršnega ste si vedno želeli

Naredi si sam svoj avto

Slovenecem manjka predvsem volja, želja in pa veselje do dela

LJUBLJANA, 10. – Imeti drugačen, unikaten avto je pravo željo marsikaterega voznika. Medtem ko postaja v Angliji izdelovanje avtomobilov vedno bolj priljubljen hobi, pa Slovenci, kot pravi Viktor Bitenc, ki pri nas izdeluje avtomobile, ne kažejo nikakršne želje po tem, da bi si naredili avto, ki bi bil drugačen od sosedovega.

»To niso avtomobili za Slovence, ki raje hodijo po avtomobilskih salonih,« pravi Viktor, ki je pred tridesetimi leti pričel z izdelovanjem motorjev. Naredil jih je kar trideset, nekaj zase, nekaj pa po naročilu svojih »strank«. Ko mu je pri tem delu pričelo postajati dolgčas, se je zaposlil kot računalniški programer, vendar pa mu ustvarjalna želica ni in ni dala miru.

Tako je začel uresničevati svoje dolgotrajne sanje – narediti svoj avto. »Hotel sem narediti starinski in lep avto, zato sem veliko časa preživel v muzejih, kjer sem se spoznaval s takimi avtomobili,« je povedal Viktor.

Pred leti je tako dokončal svoj prvi avto, ki ga je pričel delati še v časih Jugoslavije in je zanj porabil kar tri tisoč ur dela. Kaj

Prvi avto, ki ga je Viktor naredil, uporablja kar sam, saj pravega kupca ni in ni.

kmalu pa je ugotovil, da taki avtomobili Slovencev ne zanimajo. Viktor se tako z avtomobilom vozi sam že štiri leta, in kot pra-

vi, nima z njim nobenih težav. »Bistvo pri teh avtomobilih je, da si ga resnično narediš sam. Jaz naredim le osnovno, nato pa mora stranka avto odpeljati in doma dokončati delo. Seveda

lahko celega naredim jaz, vendar pa je to brez smisla,« pravi Viktor in dodaja: »Za to je potrebno imeti predvsem voljo, željo in pa veselje do dela, česar pa Slovenci nimajo.«

Do sedaj je pričel izdelovati že pet različnih avtomobilov, nobeden pa ni dokončan, saj ni zanimanja s strani kupcev. Vendar pa Viktor ni obupal. Ima že izdelan načrt za popolnoma nov model starinskega avtomobila, ki pa ga bo pričel izdelovati šele čez nekaj let.

»Sedaj bi moral delati motorje, kot so priljubljeni Harleyji, vendar pa me to ne zanima več. Važno je, da delam tisto, kar me veseli, ne pa tisto, kar prinaša denar,« pravi Viktor.

TANJA DODIG

Foto: BOJAN VELIKONJA

Slovinci si ne želimo, da bi bil naš avto drugačen od sosedovega.

Igrač za pol milijona tolarje

LJUBLJANA, 10. – Spectra International d.o.o., ekskluzivni zastopnik svetovnega proizvajalca igrarj Hasbro je včeraj v restavri McDonald Humanitru mu z avtom Vid ponel paket igrarj v vrednosti pol milijona tolarje.

»Podjetje Spectra namreč že lani priskočilo na idejo, ki smo jo nam predlagali ugodni ceni prodali igrarje, ki smo jih za novo leto darili otrokom v rejbi družinah. Tudi te igrarje smo jih dobili danes, ko zagotovo prišle v prate roke tistih otrok, in starši igrarj ne morejo biti,« je povedal Aleš Franke, direktor zavoda Vid, »da, da bodo igrarje postali otrokom, ki niso iz Ljubljane, temveč iz drugih delov Slovenije, saj se vrnimo tovrsnih akcij vrtno okoli ljubljanskih otrok.«

Ob tej priložnosti je McDonaldu pogostili troške iz trnovskega vrta, saj preizkusili nov Monopoly Junior, namenjen otrokom od petih let naprej, obval pa jih je klovni Reza McDonald. (td)

Zabava brez cigaretnega dima

LJUBLJANA, 10. – Koordinacijska držite nekadilcev Ljubljana prvič pravlje 7. srečanje nekadilcev, ki bo jutri v Mariboru.

Letošnja prireditelja bo s slavnostno otvoritvijo začela ob pol štirih popoldne, bo potekala pod patrono Združenja za ljubljanske tobake. Po kulturnem programu in podelitvi nagrad se bodo vsi nekadilci, pri čem di kadilci, od 18. ure spoznavali ob živi glasbi pa

Metelkova mesto

Prostor, ki je v petih letih po gverilski zasedbi kasarne iz squata prerastel v enega osrednjih kulturnih centrov

Ko so na prelomu iz šestdesetih v sedemdeseta leta študentski upori pretresali svet, se je v Evropi vzporedno z artikulacijo novih duhovnih temeljev za razumevanje sveta pojavila tudi zahteva po pridobitvi prostorov, v katerih bi revolucionarna mladina lahko uresničila svoje predstave o bolj smiselnem načinu življenja. Vendar se je od tod izvirajoče squatterstvo, zasedanje opuščenihi, zares razmahnilo šele deset let kasneje, in sicer najprej na Danskem, Nizozemskem in v Nemčiji. V Københavnu, Amsterdamu in še posebej v Berlinu se je mladina v času, ko so bila na eni strani mestna jedra polna samevajajočih in propadajočih stavb, na drugi pa polna primernega bivališča iščočih ljudi, odločila za nasilno zasedbo izpraznjene bivanjskega prostora. Gibanje je bilo od začetka do sredine osemdesetih tako množično, da so bile oblasti primorane zamižati na eno oko in poskušati mirno rešitev: zasedbe so bile v veliki večini legalizirane, delovanje squatterjev, ki so se namenili zvečinoma in uničene stavbe sami obnoviti, pa je bilo mnogokje celo subvencionirano. Pogajalci so pokazali zrelost: namesto zaostrite konflikta in množične kriminalizacije so našli za vse vpletene sprejemljiv kompromis. Squaterji, ki so pod svojimi pogoji našli ustrezen bivanjski prostor in v tej povezavi nemaleokrat tudi plačano delo, so ostali v družbi za oblast sprejemljivih državljanov. Petnajst let kasneje lahko rečemo, da je poglavitni dosežek squatterstva v tem, da je ponudil alternativo

družini kot osnovni družbeni celici – namreč bivanjsko skupnost, ki elegantno odpravlja marsikatero hibo arhaične familije. Evropsko squatterstvo, ki je bilo predvsem socialno in politično gibanje (kultura in umetnost sta bili bolj v ozadiju), je pri nas bolj medlo odjeknilo: bila je simbolična zasedba Erjavčeve, bilo je nekaj komun, to pa je bolj ali manj vse. Je pa zato v začetku devetdesetih, ko je Jugoslavija že krepko razpadala, vzniknila Mreža za Metelkovo – pisana združba neodvisnih kulturno-umetniških skupin, posameznice in posameznikov – ki se je namenila kasarno JLA ob Metelkovi ulici, v središču Ljubljane, pridobiti za svoje namene. Kronično pomanjkanje primernih prostorov je umetnike, umetnike in razne marginalizirane interese socialne skupine (hendikepirani, geji in lezbijke, tuji ...) združilo v boju za svoj prostor pod soncem. Mreža za Metelkovo je bila, kljub nemalokrat uspešnemu artikuliranju lastnih zahtev, tri leta Ivan brez zemlje. Do 10. septembra 1993, ko je takratna mestna oblast z nezakonitim nočnim rušenjem tistega dela kasarne na Metelkovi, ki je bil obljubljen Mreži za Metelkovo, prelomila dano besedo. Mreža in njeni simpatizerji so bili dobesedno prisiljeni v akcijo – v sicer prav tako nezakonito, a upravičeno zasedbo nekdanje kasarne na Metelkovi – če so hoteli rešiti, kar se je pred bagerji rešiti dalo. Zasedba sama je zaradi odlične medijske kampanje in klime, naklonjene tovrstnim samoiniciativnim potezom civilne družbe, v javnosti naketela na presenetljivo množično podporo. Medtem ko

kdo je kje

1. Stavba Lovci (prenovljena l. 1996)

1. Skratova čitalnica
Skratova čitalnica je info-center, namenjen vsem, ki jih zanimajo radikalne družbene spremembe in kritična misel. Vsako sredo in četrtek od 17.00 do 21.00 se v Skratovi čitalnici odvija program predavanj, razprav in videooproske.

2. Ženski center

V centru delujejo: Ženska svetovalnica, Kasandra in Modra.

Ženska svetovalnica: je prostor, v katerem imajo ženske priložnost spregovoriti o svojih izkušnjah, včasih takih, ki jih niso še z nikomer delile. Delavnosti ženske svetovalnice: svetovanje, zagovornišvo, posredovanje informacij, pravni nasveti, skupine za samopomoč, usposabljanje prostovoljk, organizacija delavnic, ozaveščanje javnosti. Vse storitve so brezplačne. Svetovalnica je odprta od ponedeljka do srede od 16.00 do 18.00 in ob četrkih od 10.00 do 12.00.

Kasandra: je feministično lezbična skupina, ustanovljena z namenom promocije prava žensk in lezbijk. Njena dejavnost je predvsem organizacija kulturnih prireditev v Ženskem centru, razstav, literarnih večerov in drugih dejavnosti, ki bogatijo življenje lezbijk (delavnice in taborni). Ob petkih zvečer je v Ženskem centru odprt Klub Lala.

Modra: je skupina za raziskovanje in uresničevanje psihosocialnih potreb žensk. Modra pomaga reševati probleme, povezane s spolnimi zlorabami, ki so jih ženske preživele v otroštvu, ter z drugimi oblikami nasilja. Modra opozarja na različne vrste diskriminacij, kot so rasizem in seksizem, ki imajo globoke korenine v naši družbi, pripravlja delavnice, okrogle mize, tabore itd. Izdala je tudi dve pomenitveni knjigi z omenjeno tematiko.

3. YHD – Youth Handicaped Deprived

YHD je društvo za teropjo in kulturo hendikepa. V prostorih društva – klubu SOT 21 – trikrat tedensko potekajo predavanja, predavanja z naslovom Teoretično užitekovanje, filmska simpozija (ogled filmov s pogovorji, manjši koncerti, različne razstave in klubski večeri).

4. Klub Tiffany

Klub Tiffany je nočni klub in deluje vsak dan od 21.00. Je prvi lezbični in gejski klub v zgodovini Slovenije, ki deluje vsak dan. Klub kljub medjednom prijatelj carinke in prejšnjim gejskih in lezbičnih filmov, petki in sobote so namenjeni zabavi.

METELKOVA MESTO
praznuje peto obletnico zasedbe

PETLETKA
mednarodni festival
četrek, 10. 9. - sobota, 19. 9. 1998

Kemijska industrija KAMNIK d. d.

trdnjo na realnih tleh. Medtem ko so teoretiki prek zavoda Retina, ki je učinkoval kot se čna firma, splošnozrarna firma, pri novih mestnih oblastih mizali drobne uspehe, so se metelkoveci z organizacijo odmluvnih prireditev in festivalov namenili izboljšati percepcijo Metelkove v javnosti in s tem na Metelkovo pritegniti še več svežih moči. Na lokaciji so se na pragmatičnih temeljih začele razvijati nove, unikativne oblike sodelovanja, solidarnosti in samopomoči, ki so po svoji vrednosti daleč preseglele okvire Metelkove mesta. Stavbe so se v številnih individualnih in skupinskih akcijah začele obnavljati – najprej notranjost, kasneje tudi zunanost. To obdobje je minilo predvsem v znamenju prga-blijajočega se razkola med bazo (metelkoveci) in nadgradnjo (zavodom Retina), katerega vodstvo se je v strahu pred dinamitno, samostojno bazo začelo zatekati k vedno bolj karbojskim metodam. Bilo je to obdobje hudih interno-metelkovskih besed. Odnos mestnih oblasti do Metelkove se je zlagoma sicer (predvsem verbalno) popravil, vendar pa so na terenu dejanja capljala daleč za dobrimi namerami. Predvsem pa med mestom in metelkovci vsled Retininega ekskluzivizma in nedemokracije ni bilo praktično nobenega stika. Zadeve so kulminirale v mesecih pred Evropskim mesecem kulture – ljubljana 1997, ko je bil metelkovski Parafestival sicer post festum vključen v uradni program, a se je mesto hkrati namenilo ponoriti Stari stavbe (Šola, Hangar, Garaže in Hlev), to je stavbe, v katerih naj bi pretekala večina Parafestivala. Prišlo je do famoznega punta pešiče zainteresiranih metelkovcev, ki so ogrožene stavbe čez noč obdali z barikadami. V izogib mednarodni sramoti je mesto oziroma takratni ljubljanski župan pristal na razširjeni sestanek s skupino metelkovcev, na katerem so ti v zameno za hudo poškodovano stavbo Šola iztržili brezplačno najemino in legaliziranih stavbah Lovci in Pešaki, organiziran javno smeti (ki ga od takrat vestno plačujejo), javno

razsvetljevanje in predvsem tiho obljubo mesta, da do nadaljnjega ne bo miniralo kulturnih programov in produkcije na Metelkovi. Mestne oblasti so tako prvič javno priznale obstoj metelkovcev. Istotako je prišlo do izdavitve »problematičnih stanovalec« iz stavbe Pešaki, odšli so tudi ne preveč priljubljeni motoristi. V tem času je Retina na južnem delu Metelkove, ki je v lasti republike (severno del je v lasti mesta), dokončno pridobila dovoljenje in izpeljala prenovitveno stavbo 6 za potrebe neinstitucionalne produkcije nacionalnega pomena. Stavba 6, ki se nahaja točno v centru celotnega kareja Metelkove, je bila zelo lepo zamišljena kot stična točka med velikimi kulturnimi institucijami na južnem in neodvisno produkcijo na severnem delu Metelkove. Bila pa je obnova te stavbe za Retino prevelik zalogaj. Znotraj maloštevilnega kolektiva je prišlo do hudih nesoglasij, ki so ga pripeljale na rob propada. Teoretiki, ki so vedno bolj postajali one-man-band, so bili vanjo prisiljeni povabiti do večkrat prezirane metelkovece. Z reorganizacijo Retine konec leta 1997, ko je zlagoma začela pridobivati zaupanje ustvarjalcev iz severnega dela, se je klima na terenu občutno izboljšala. Na Metelkovo je pljusnil nev val posameznikov (predvsem likovnikov) in skupin (skejterj), medtem ko je produkcija že delujočih skupin in posameznikov vztrajno pridobivala na kakovosti. Stvari so se začele razvijati v drastično boljši smeri. Metelkova mesto je danes kulturni center, ki omogoča razvoj pisani družini umetnikov, civilnodružbenim skupinam in drobnim obrtnikom, organiziranim v kooperativo Samorok. Poleg tega prek programa javnih del ponuja zaposlitev večjemu številu mladih ljudi. Raznovrstnost Metelkove mesta, ki je po zelo zamotanih poteh postala enkraten kulturni fenomen, ki dobera presega meje naše države, je vsekakor vredno ohraniti. Seveda pa vse vpletene čaka še kopica dela: strukture oblasti se bodo morale sprijazniti z dejstvom, da o nadaljnji usodi severnega dela Metelkove ne morejo več odločiti za zaprtimi vrati in v dialogu s posamezniki, ki na Metelkovi sami nimajo podpore. Tako, kot je to nekajkrat doslej že storila, bo za sogovornika morala sprejeti skupino predstavnikov Metelkove mesta (poleg Retine na lokaciji deluje še cela vrsta društev in zavodov), tudi če bodo pogovori potem bolj dolgotrajni in zapleteni. Prav tako bo morala Kulturnemu centru Metelkova mesto nameniti določena proračunska sredstva, saj je ta s svojim delovanjem nedvomno dokazal, da si jih zasluži. Tudi metelkoveci sami bodo morali pokazati prožnost in nadaljevati trnovo pot legalizacije celotnega centra, čeprav bodo zaradi tega morali prisiljeni odstopiti od maksimalnih zahtev (ohranitev centra v današnji obliki). Ob praznovanju bližajoče se pete obletnice zasedbe so njihove pozicije jasne. Zahtevajo verodostojen spoznanj o prehodnem obdobju petih let, v katerem ne bi ponušili ničesar. V tem času naj mesto ljubljana finančno podpre metelkovske programe samo-pomoči, predvsem pa naj širim stavbam (Garaže, Zaponi, Hangar, Hlev), ki so praktično še vedno v temi, končno zagotovijo spodoben vir elektrike in vode. Metelkoveci zahtevajo ohranitev centra v celoti in v vsaj svoji pisarnosti na današnji lokaciji, pri čemer se dobro zavedajo, da je razprava o prihodnjem videzu kulturnega centra Metelkove mesta še dočela odprta. Predvsem pa si metelkoveci, tako kot vsa pozitivno misleča javnost, od mestne oblasti želijo precej več poslušla in prožnosti. Tako danes kot jutri.

Andrej Morovic

kdo je kje

Marko Korošič, Vesna Kmetič, Marjeta Laniš, Albin, Boštjan Novak, Jelen in Tosi O'Brig, Boris Rošič, Anja Smudek, Jane Zadravkar, Petra ...
Chorn, Sida Ošan, Tone Stopar ...

IV. Hangar

J. Teater Gromki
Teater Gromki, zavod za organizacijo in izvedbo kulturnih prireditev, je začel delovati poimenovalno od leta 1997, mednarodnem festivalu in na ljubljanskem festivalu. Teater Gromki je slovenski teater, ki se ukvarja s kulturno-umetniškimi polji: gledališki, ...

... organizacija kulturnih prireditev, festivalov, ...
... javni večer, kot sopredsednik doma in v ...
... festivalu Leni. Evropskem mesecu kulture ...
... ljubljanski festivalu Ana desetnica in na ...
... Hangar je za občinstvo odprt dvakrat tedensko ...
... 2. Istarska kooperativa ...
... Srednja šola, Marjetičeva ulica ...
... Opornih so nekaj ljubljanskih lokalov: K&L ...

V. Garaže

Garaže je atele abt. kip. Ali. I. ...
... Ljubiša Dimova. Garaže 2: atele, akad. Ljubiša ...
... Dimova in abt. kip na ALI Roberta ...
... Garaže 3: atele, akad. kip. Branka ...
... slik. Edvard Dvornik. Garaže 4: atele, ...
... delavnica Viktor cars. Edvard ...

VI. Hlev

1. Galerija Alkatraz
Galerija vodi kustosno Ljudmila ...
... Piskar. V času obkroženja bo galerija ...
... iz St. Peterburga. Razstavlja bo Marko ...
... manjši del galerije pa bo namenjen ...
... multimedijalno umetnost iz vsega ...
... se pripravljajo razstava Marka ...
... razstava Aleksija Kobala.

2. Čajnica

Odprta je vsak dan. Pomena okoli 50 ...
... Čevč. Ob petih se čučica spretni v ...
... ob sodelavi pa na svoj račun ...
... in razgovor.

3. Soška fronta

Društvo zgodovinarjev. Nestransko ga ...
... sedanjim študenti zgodovine. Ukvarajo se ...
... nitem vsakega zgodovinskega ...
... najbolj zanimiv del slovenske ...

4. SKB

Skejterj organizirajo tekmovalna ...
... v odprtem skate parku Tekmovalna, ki ...
... zbirajo, prihajajo še vedno ...
... turine. Odprto vsak dan.

VII. Uporabniki objekta Metelkova

1. Uredništvo produkcije kulture in arhitekture Zavod Maska, Ljubljana, umetniško sodelovanje: tura, EMZIN, Zavod za kreiranje vizualnih ...
... in vizualno, Bkern, Akropi, Takar.
2. Organizacije s področja sodobnega ...
... gledaliških umetnosti: En. knop, Zavod ...
... Panofski, Društvo za sodobno ...
... ljubljana.
3. Kulturna produkcija Pomeni ...
... ljubljana, ...
... center ljubljana.
4. Institut Inštitut za ...
... inštitut, PIC - ...
... inštitut, PIC - ...
5. Civilna družba Retina ...
... inštitut, PIC - ...

Liudmila Vorontsova In Maxim Isaev

Cola - Dultz - Fresh Fish. Likovna razstava.

AVTORJA: Sanktpeterburška umetnika **Liudmila Vorontsova** in **Maxim Isaev**, ki bosta danes gostovala v programu *Pelike* na Metelkovi, prihajata iz centra Free culture Foundation v Sanktpeterburgu (center ima, sedež po besedah, ki izvirajo iz Metelkove, podoben zgodovinski razvoj in status kot Metelkova). Isaev (rojen je v nekdanjem Leningradu), ki je diplomiral v letu 1984, se je od leta 1987 udeležil mnogih razstav, festivalov, performansov ter delal za film doma in v tujini; je član skupine ACHE, ki razvija različne oblike umetniškega izražanja s filmom, videom, instalacijami idr. Leta 1990 se je pridružil Free culture Foundation na Puškinskaya 10 (ulica je dobila ime po stojiščem kipu, ki jo krasi, podobno kot Vorontsova (ki ni rojena v Sanktpeterburgu, pač pa v Moskvi), slikarka, ki je študij opravila leta 1975 na moskovski likovni akademiji, leta 1980 se je preselila v Leningrad, kjer se leta 1989 ukvarja z konceptualno umetnostjo, performansi, instalacijami, eksperimentalnim teatrom, vizualno umetnostjo in glasbo. Na Puškinskaya 10 je prevzela funkcijo koordinatorke. Kljub režimskemu stržanju svobodnega izražanja Isaev in Vorontsova skupaj s sodelavci na Kulturnem centru vztrajata pri podporanju nekonvencionalne umetnosti. Prihodni projekt centra? Postaviti stalno zbirko neodvisnih ustvarjalcev.

RAZSTAVA: V nekdanjem vojaškem zaporu na Metelkovi, v katerem se je naselila *Sestava*, že dje poteka preurejanje nekdanjih zaporniških celic v prostore, ki postopoma postajajo živa galerija (ob ugodni mestni klimi naj bi se bivši zapor spremenil v umetnostni mladinski hotel); tudi ruska gosta se bosta pridružila umetnikom, ki so nekdanji represivni konteksti zaporniških celic izkoristili za umetniške nagovore. V eni izmed celic bosta postavila prostorski projekt, ki se bo imenoval *Cola Dultz Fresh Fish*. Kot sama (zaenkrat nekoliko misteriozno) pravi, bo to nekakšen »živi misterij, magični umetniški produkt, otrok narave, sanjski sadež...«. Gostovanje Rusov je omogočilo mednarodno sodelovanje, združeno pod kratico TEH (Trans Europe Halls). Gre za mrežo neinstitucionalnih evropskih kulturnih centrov, ki omogoča mednarodne izmenjave in se je doslej že 45-krat sestala, nazadnje letos v známem dunajskem centru WUK, kjer so organizatorji z Metelkove navezali tudi z Vorontsovo. (V. U.)

Sestava na Metelkovi, Ljubljana. Otvoritev ob 19.00.

METELKOVA MESTO VABI
v torek 24. 2. 1998, ob 20:00
GALERIJA ALKATRAZ

otvoritev fotografske razstave
Frenka FIDLERJA in
Roberta OGRAJENŠKA

ob 21:30 Hangar
Tajna loža živih: Najneverjetnejše fotke
ob 23:00 Channel zero
koncert skupine PROHIBITION (Francija)

razstavo v Alkatrazu je podprl SOROSOV CENTER ZA SODOBNE UMETNOSTI

TAJNA LOŽA ŽIVIH

Próstozidarji na Metelkovi?!

Iz zaupnih virov je pricurljalo, da se na Metelkovi ob torkih zvečer zbira zanimiva umetniška bratovščina. Neposvečeni bi o zadevah lahko pomislili, da se mu je uspelo prinitopati v skrivajšče ljubljanske podružnice prostozidarjev, ki je pravkar sredi ene od svojih seans. K napacnemu sklepu bi ga privedlo predvsem ime združbe, o kateri se po Ljubljani že na veliko šušlja - Tajna loža živih. Pa ne gre za slovenski prostozidarski pogank, gre za umetniško skupino v begali.

V Tajni loži živih je združeno trdno jedro Teatra Gromki, ne branjajo pa se tudi raznih perifer- nih fenomenov (beri: simpatizer-jev, občasnih sodelavcev itd.) Te- ater Gromki je znan po uprizar- janju scenskih spektaklov in sen- zacionalističnih predstav po meri. V svojem domovanju - Hangarju na Metelkovi - vztrajno pripra- vijajo tudi redne torkove odnske eksperimente, oblikovane v na- niznako pod geslom *Najneverje- nejše...*, le da zaradi raznih biro- kratskih zank in ugank (o tem kdaj drugič) pod ilegalnim ime- nom Tajna loža živih. Najnever- jetnejše so bile že diplomske na- loge, eko odnosi, velike začel- nice. Nocoj bodo na vrsti Naj- neverjetnejše fotografije, kar se bo odlično ujemalo z otvoritvijo fotografske razstave Frenka Fi- dlerja in Roberta Ograjenskega v nekaj metrov oddaljeni galeriji Alkatraz.

Andrej Morovič, eden od bolj klepetavil članov skrivne dru-

ščine, pravi, da poskušajo zapol- niti tisti del žive gledališke scene, ki je kar nekam zamrla, odkar je Ana Monró zaradi takšnih in dru- gačnih težav nekoliko potihnila. Scenariji za *Najneverjetnejše...* so deloma vnaprej predvideni, de- loma pa prepuščeni trenutnim impulzom in improvizaciji.

V domovanju Tajne lože, Han- garju, h kreativni klimi svoje prispeva tudi ambient. Lahko bi re- kli, da je notranja oprema nji- hovega gledališča reciklaža ra- znih odpisanih, odvečnih ali od- padnih kosov, popluri vsega, kar jim ljudje prinesejo, ker nimajo kam odložiti. Stoli so stari avto- mobilski sedeži, prav pride odpis- an inventar iz slovenske skup- štine, pa operacijske luči, z vese- ljem so uskladiščili umetniške ar- tefakte Silvana Omerzuja (lučke), Novakove kipe, pa nekakšen pro- peter Irwinov, sanitarne preveča duchampovski duh...

Naj omenimo še nekaj nave- stičnih članov lože: Jana Menger,

Rosana Hribar, Ivan Peternej, Goran Medugorac, Urša Toman, Luka Drinovec, Primož Obrežan in seveda Andrej Morovič. V njih

● Nekaj iz vsebine nocojsnje predstave *Najneverjetnejše fo- tografije*: začelo se bo s za- četku, s strelom (danes bi rekli fle- šem oz. bliskom). To je namreč tisti motiv, ki je človeškemu umu zbudil željo, da bi - najprej na steklu, potem pa na traku - za- beležil kručialne trenutke življe- nja. Tajna loža bo zveste člane nato popeljala od monokromne do polikromne fotografije, od portreta do pejzaža, od studijskega izraza pa prek izanskih pristopov v čarobno domeno foto- romana. In naprej, v svet di- gitalne in tridimenzionalne foto- grafije.

prepoznamo že uveljavljene slikarje, kiparje, igralce, gibalce, ple- salce, pisatelje. Predstave Tajne lože živih oziroma Teatra Gromki v ilegali so po sili razmer samo za člane, vendar nam je Andrej Mo- rovič zaupal, da iniciacijski obredi niso prehudi, zato nocoj kar po- gumno pot pod noge. Sledilo bo pustno rajanje.

VALENTINA PLAHUTA

Tajna loža živih: »Najneverjetnejše fotografije«

Teater Gromki, Ljubljana, 1997-1998. Fotografija, koreografija, scenografija, zvok, luč, kostum, igra. Teater Gromki. Nastopa ansambel Tajne lože živih. Oble- liška nanizanka.

HISTORIA: Čeprav Teater Gromki nadvse rad nastopi enakorad vrača domov, na Metelkovo. Misterijem ti ki je zadnje mesece obvila Hangar - domovanju gledališke skupine, je poznavalec razmer našel t. Kaj se dogaja? Je Gromki tiho poniknil v polito? Se je priključil kateremu od obkurnih frama... les, je morebiti celo osnoval lasten pogank? Zbog je da. Namigovanja in šušljanja niso ti tre zvezi za Tajne lože živih segajo nekako v prejšnje polne, ko je vsled počitniške naravnosti kulturna mesta Ljubljane najmanj osredotočena. Odistihmal... Metelkove mesta Meka in Medina, Sodoma... tistim izobražencem, ki dejavno negujejo svojo... se veveda o peščici posvečenecv, ki dobijo vsak ložarje v obliki »Najneverjetnejše...« Gromki-predstaviti, toč jim obrok možganskega hraniva. Kultura plambu biznis in dober biznis je dober za ljudski razvoj, zvezi živih je razvojni oddelek slovenskega (in s tem svetov- kulturnega podjetja).

STORIA: Tajna loža živih se bo tokrat artikulirala r »Najneverjetnejših fotografij«. Izbrane člane bave skrivnosti te, nemalokrat zapostavljene umetnik- pline. Kakor običajno, bo začela lepo od začel... od strele, ki se je v procesu sejanja in rafiniranjšav stremljenj prevedla v strokovni naziv fleš, ozirno... vico. Prvobitni fleš je bil namreč tisti poriv, ki t... skemu umu zbudil željo, da bi - najprej na steklobu traku - zabeležil najkručialnejše trenutke življan... loža živih kakopak ne bo pozabila demaskiranih v evoluciji fotografije - ko so neodgovorni piarini fleš uporabljali v povsem druge namene. Zvesti člani popeljala od monokromne do polikromne fotogra- portreta do pejzaža, do studijskega izraza, pa p... skih pristopov v čarobno domeno fotoromana. In... svet digitalne in tridimenzionalne fotografije.

Honor Metelkova mesto Ob 21.30. vsoto aranje